

## فصل سوم

### نتایج توصیفی متغیرهای تحقیق

در این فصل از تحقیق به توصیف متغیرهای مورد بررسی پرداخته می‌شود. در بخش اول توصیف متغیرهای زمینه‌ای مطرح شده است. بخش دوم نیز به توصیف یک بعدی سایر متغیرهای تحقیق که عبارتند از نوع بازنشستگی، علل بازنشستگی اختیاری و اجباری، میزان تمایل به بازنشستگی، عوامل مؤثر بر تمایل و عدم تمایل به بازنشستگی، نگرش خانواده نسبت به اشتغال مجدد، وضعیت شغلی بازنشسته پس از بازنشستگی و مهمترین دلایل اشتغال مجدد پرداخته است. در ادامه میزان درآمد از شغل مجدد و رضایت از ابعاد مختلف شغلی و تأثیرات اشتغال در زندگی و موافقت یا مخالفت با تعدادی از نظرات و در نهایت نتایج نگرش بازنشسته و خانواده در مورد دوران بازنشستگی مورد بررسی قرار گرفته است.

### ۱-۳- جنسیت

جدول شماره ۱: توزیع نسبی جمعیت برحسب جنسیت

درصد	فراوانی	
۶۸/۴	۴۷۴	مرد
۳۱/۶	۲۲۰	زن
۱۰۰	۶۹۴	جمع

از بین پاسخگویان، حدود ۶۸ درصد از آنها مرد و ۳۲ درصد زن بوده‌اند.

### ۲-۳ وضعیت تأهل

جدول شماره ۲: توزیع نسبی جمعیت برحسب وضعیت تأهل

درصد	فراوانی	
۳/۹	۲۷	مجرد
۸۳/۳	۵۷۸	متأهل
۳/۵	۲۴	مطلقه
۹/۴	۶۵	همسر فوت شده
۱۰۰	۶۹۴	جمع

چنانکه از جدول مشخص می‌شود، در حدود ۸۳ درصد پاسخگویان متأهل، حدود ۴ درصد مجرد، ۴ درصد مطلقه و حدود ۱۰ درصد همسر فوت شده بوده‌اند.

### ۳-۳ سن

جدول شماره ۳: توزیع نسبی جمعیت برحسب سن

درصد	فراوانی	رده سنی
۷/۱	۴۹	۴۵-۵۰
۱۹	۱۳۲	۵۱-۵۵
۳۶/۶	۲۵۴	۵۶-۶۰
۱۹	۱۳۲	۶۱-۶۵
۱۸/۳	۱۲۷	۶۶-۷۰
۱۰۰	۶۹۴	جمع

از نظر سنی، قریب به ۳۷ درصد پاسخگویان در دامنه سنی ۵۶-۶۰ سال واقع شده‌اند، ۱۹ درصد از ۵۱-۵۵ سال و همچنین ۱۹ درصد دیگر در فاصله سنی ۶۱-۶۵ سال و حدود ۱۸ درصد هم ۶۶-۷۰ ساله بوده‌اند. ۷/۱ درصد هم در فاصله سنی ۴۵-۵۰ سال بوده‌اند.

### ۴-۳ وضعیت تحصیلات بازنشسته

جدول شماره ۴: توزیع نسبی جمعیت برحسب وضعیت تحصیلات

درصد	فراوانی	
۱/۲	۸	بی سواد
۱۳/۳	۹۲	ابتدایی
۸/۶	۶۰	سیکل
۳۰	۲۰۸	دیپلم
۱۳/۳	۹۲	فوق دیپلم
۲۳/۸	۱۶۵	لیسانس
۹/۷	۶۷	فوق لیسانس و بالاتر
۰/۳	۲	تحصیلات حوزوی
۱۰۰	۶۹۴	جمع

همانطور که ملاحظه می‌کنید، ۱/۲ درصد بازنشستگان مورد تحقیق بی‌سواد، ۱۳/۳ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۸/۶ درصد سیکل، ۳۰ درصد دیپلم، ۱۳/۳ درصد فوق دیپلم، حدود ۲۴ درصد لیسانس و حدود ۱۰ درصد فوق لیسانس و بالاتر هستند.

### ۵-۳ وضعیت تحصیلات همسر

جدول شماره ۵: توزیع نسبی جمعیت برحسب وضعیت تحصیلات همسر

درصد	فراوانی	
۵/۶	۳۶	بی سواد
۲۰/۶	۱۳۳	ابتدایی
۱۱/۵	۷۴	سیکل
۳۷/۳	۲۴۱	دیپلم
۸/۴	۵۴	فوق دیپلم
۱۱/۳	۷۳	لیسانس
۵/۲	۳۵	فوق لیسانس و بالاتر
۶/۹	۴۸	بی جواب <sup>۱</sup>
۱۰۰	۶۹۴	جمع

<sup>۱</sup> شامل افرادی است که مجرد بوده‌اند یا اینکه به دلایل دیگری به این سؤال پاسخ نداده‌اند.

از لحاظ وضعیت تحصیلات همسر در میان ۶۹۴ نفر، ۵/۶ درصد همسران بی‌سودا، ۲۰/۶ درصد دارای تحصیلاتی درحد ابتدایی، ۱۱/۵ درصد سیکل، ۳۷ درصد دیپلم، ۸/۵ درصد فوق‌دیپلم، ۱۱/۳ درصد لیسانس و ۵/۲ درصد هم فوق لیسانس و بالاتر بوده‌اند.

### ۳-۶ شغل بازنشسته

جدول شماره ۶: توزیع نسبی جمعیت برحسب شغل بازنشسته

درصد	فراوانی	موارد
۳	۲۱	مدیر و مقام عالی رتبه
۶/۴	۴۵	تکنسین فنی <sup>۱</sup>
۲۴/۸	۱۷۲	تدریس
۴۲/۶	۲۹۶	امور اداری و دفتری <sup>۲</sup>
۱/۸	۱۲	خدماتی
۰/۹	۶	صنعتی
۱۱/۷	۸۰	کارشناس
۷/۳	۵۱	کارگر
۱/۵	۱۱	بی‌جواب
۱۰۰	۶۹۴	جمع

همانطور که نتایج نشان می‌دهد از میان ۶۹۴ نفر پاسخگو، ۳ درصد مدیر و دارای مقامات عالی رتبه بوده‌اند، ۶/۴ درصد تکنسین فنی، ۲۴/۸ درصد مدرس، ۴۳ درصد نیز به امور اداری و دفتری مشغول بوده‌اند. ۱۱/۷ درصد کارشناس و ۷/۳ درصد هم کارگر بوده‌اند.

۱ مراد از تکنسین فنی، تکنسین های ماشین های کشاورزی - صنعتی - فنی - برق و مخابرات است.

۲ مراد از مشاغل اداری و دفتری شامل مشاغلی چون کارمند جزء و کارمندان میان رتبه، حسابداری، امور بایگانی و دفتری است.

### ۳-۷ شغل همسر

جدول شماره ۷: توزیع نسبی جمعیت نمونه برحسب وضعیت اشتغال همسر

درصد	فراوانی	
۴۸/۱	۳۳۴	خانه دار
۲۵/۴	۱۷۶	بازنشسته
۱۲/۲	۸۵	شاغل
۱۴/۳	۹۹	سایر
۱۰۰	۶۹۴	جمع

از نظر اشتغال همسر، حدود ۴۸ درصد همسر پاسخگویان خانه‌دار، ۲۵/۵ درصد بازنشسته و ۱۲/۲ درصد هم مشغول به کار بوده‌اند.

### ۳-۸ توانایی مهارت خاص

جدول شماره ۸: توزیع نسبی جمعیت برحسب توانایی مهارت خاص

درصد	فراوانی	توانایی مهارت خاص
۵۹/۹	۴۱۶	بلی
۴۰/۱	۲۷۸	خیر
۱۰۰	۶۹۴	جمع

از میان ۶۹۴ پاسخگو در حدود ۶۰ درصد به مهارت خاصی آشنایی دارند و حدود ۴۰ درصد هم به هیچ نوع مهارتی آشنایی ندارند.

### ۳-۹ وضعیت مسکن

جدول شماره ۹: توزیع نسبی جمعیت برحسب وضعیت مسکن

درصد	فراوانی	نوع مسکن
۱۷/۴	۱۲۱	استیجاری
۷۶/۴	۵۳۰	شخصی
۲/۹	۲۰	پدری
۳/۳	۲۳	سایر
۱۰۰	۶۹۴	جمع

در میان پاسخگویان، ۱۸ درصد دارای منزل استیجاری، حدود ۷۶ درصد شخصی و حدود ۳ درصد هم در منزل پدری زندگی می‌کنند.

### ۳-۱۰ وضعیت سلامت جسمی بازنشسته

جدول شماره ۱۰: توزیع نسبی جمعیت نمونه برحسب سلامت جسمی

درصد	فراوانی	
۷۱/۵	۴۹۶	سالم
۲۸/۵	۱۹۸	بیمار
۱۰۰	۶۹۴	جمع

درخصوص وضعیت سلامت بازنشستگان حدود ۷۱ درصد سالم و ۲۹ درصد هم بیمار بوده‌اند.

جدول شماره ۱۱: توزیع نسبی جمعیت نمونه برحسب نوع بیماری جسمی<sup>۱</sup>

درصد	فراوانی	
۶/۳	۴۴	بیماری قلبی
۴/۱۲	۳۶	فشارخون و دیابت
۸/۴	۵۸	روماتیسم و عضلات
۲/۶	۱۸	ناراحتی های چشم
۲/۳	۱۸	دردهای کلیه، کمر، کبد، ریه
۲/۱۱	۲۳	گوش، گوارش و جراحی
۲۸/۴	۱۹۷	جمع

همانگونه که نتایج نشان می‌دهد، ۷۱/۵ درصد پاسخگویان سالم و ۲۸/۵ درصد هم بیمار هستند که از بین ۲۸/۵ درصد ۶/۳ درصد مبتلا به بیماری‌های قلبی، ۴/۱۲ درصد فشارخون و دیابت، حدود ۸/۵ درصد دچار بیماری‌های روماتیسم و عضلانی، حدود ۳ درصد ناراحتی‌های مربوط به چشم و حدود ۳ درصد هم دردهای کلیه، کمر، کبد و ریه و ۲/۱۱ درصد هم مبتلا به

<sup>۱</sup> - توزیع نسبی اعداد داخل جدول به نسبت تعداد ۶۹۴ نفر پاسخگو محاسبه شده است.

بیماریهای سمعی، گوارشی و جراحی هستند. بنابراین در مجموع ۲۸/۵ درصد پاسخگویان بیمار بوده‌اند.

### ۱۱-۳ وضعیت سلامت روحی بازنشسته

جدول شماره ۱۲: توزیع نسبی جمعیت نمونه برحسب سلامت روحی

درصد	فراوانی	
۹۱/۱	۶۳۲	سالم
۸/۸	۶۱	بیمار
۰/۱	۱	بی جواب
۱۰۰	۶۹۴	جمع

جدول شماره ۱۳: توزیع نسبی جمعیت نمونه برحسب نوع بیماری روحی

درصد	فراوانی	
۸/۵	۵۹	افسردگی
۰/۳	۲	بی جواب
۸/۸	۶۱	جمع

همانگونه که نتایج جدول نشان می‌دهد ۹۱ درصد پاسخگویان سالم و حدود ۹ درصد هم دچار بیماری روحی هستند که از میان ۹ درصد، ۸/۵ درصد دچار بیماری افسردگی و اضطراب هستند.

### ۱۲-۳ میزان حقوق بازنشستگی

جدول شماره ۱۴: توزیع نسبی جمعیت برحسب حقوق بازنشستگی

میانگین	مینیمم	ماکزیمم	فراوانی	حقوق بازنشستگی
۱۷۰/۲۵	۱۱۷	۶۰۰	۶۹۴	

از لحاظ حقوق بازنشستگی، کمترین حقوق ۱۱۷ هزار تومان و بیشترین حقوق بازنشستگی در بین ۶۹۴ پاسخگو، ۶۰۰ هزار تومان است. میانگین درآمد بازنشستگان مورد مطالعه ۱۷۰ هزار تومان است.

۳-۱۳ واحد سازمانی بازنشسته:

جدول شماره ۱۵: توزیع نسبی جمعیت برحسب واحد سازمانی

درصد	فراوانی	
۲۵/۸	۱۷۹	آموزش و پرورش
۴/۸	۳۴	علوم
۱۲/۲	۷۸	جهاد کشاورزی
۷	۴۲	بهداشت
۹/۹	۶۸	دارایی
۸/۹	۶۲	مخابرات
۳/۶	۵۱	راه آهن
۱۳/۳	۹۲	راه و ترابری
۱/۴	۱۲	نیرو
۳/۲	۲۱	بازرگانی
۴/۶	۱۸	مسکن
۵/۳	۳۷	مدیریت و برنامه ریزی
۱۰۰	۶۹۴	جمع

۳-۱۴ سال، سن و سابقه در زمان بازنشستگی

جدول شماره ۱۶: توزیع نسبی جمعیت نمونه برحسب سال، سن و سابقه بازنشستگی

میانگین	مینیم	ماکزیمم	نما	میانگین	میانگین
۱۳۷۶	۱۳۴۸	۱۳۸۴	۱۳۸۲	۱۳۷۳	سال بازنشستگی
-	۲۸	۷۱	-	۵۱/۶	سن بازنشسته در زمان بازنشستگی
-	۶	۴۲	-	۲۸/۵	مدت سابقه در زمان بازنشستگی

همانگونه که جدول نشان می‌دهد که دورترین سال بازنشستگی در نمونه تحقیق مربوط به سال ۱۳۴۸ و نزدیک ترین بازنشسته در سال ۱۳۸۴ بازنشسته شده است. همچنین کمترین سن بازنشستگی در جمعیت نمونه ۲۸ سالگی و بیشترین ۷۱ سالگی بوده است. بیشترین سابقه در زمان بازنشستگی ۴۲ سال سابقه و کمترین هم ۶ سال سابقه بوده است. میانگین سنی بازنشستگان در زمان بازنشستگی حدود ۵۲ سال بوده است و همچنین میانگین مدت سابقه حدود ۲۹ سال بوده است.

۳-۱۵ فراوانی مطلق و نسبی سالهای بازنشستگی

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	۴۸	۱	.۱	.۱
	۵۲	۱	.۱	.۳
	۵۳	۵	.۷	۱,۰
	۵۴	۶	.۹	۱,۹
	۵۵	۴	.۶	۲,۴
	۵۶	۸	۱,۲	۳,۶
	۵۷	۱۱	۱,۶	۵,۲
	۵۸	۱۰	۱,۴	۶,۶
	۵۹	۴۲	۶,۱	۱۲,۷
	۶۰	۲۸	۴,۰	۱۶,۷
	۶۱	۶	.۹	۱۷,۶
	۶۲	۹	۱,۳	۱۸,۹
	۶۳	۷	۱,۰	۱۹,۹
	۶۴	۱۱	۱,۶	۲۱,۵
	۶۵	۷	۱,۰	۲۲,۵
	۶۶	۱۳	۱,۹	۲۴,۴
	۶۷	۶	.۹	۲۵,۲
	۶۸	۳	.۴	۲۵,۶
	۶۹	۸	۱,۲	۲۶,۸
	۷۰	۹	۱,۳	۲۸,۱
	۷۱	۱۴	۲,۰	۳۰,۱
	۷۲	۲۲	۳,۲	۳۳,۳
	۷۳	۴۳	۶,۲	۳۹,۵
	۷۴	۳۶	۵,۲	۴۴,۷
	۷۵	۲۳	۳,۳	۴۸,۰
	۷۶	۲۵	۳,۶	۵۱,۶
	۷۷	۲۳	۳,۳	۵۴,۹
	۷۸	۳۵	۵,۰	۵۹,۹
	۷۹	۴۷	۶,۸	۶۶,۷
	۸۰	۴۶	۶,۶	۷۳,۳
	۸۱	۴۱	۵,۹	۷۹,۳
	۸۲	۶۱	۸,۸	۸۸,۰
	۸۳	۶۰	۸,۶	۹۶,۷
	۸۴	۲۳	۳,۳	۱۰۰,۰
Total	۶۹۴	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	

### ۳-۱۶ نوع بازنشستگی

جدول شماره ۱۷: توزیع نسبی پاسخگویان برحسب نوع بازنشستگی

درصد	فراوانی	
۶۰/۵	۴۲۰	بازنشستگی اجباری
۳۹/۵	۲۷۴	بازنشستگی اختیاری
۱۰۰	۶۹۴	جمع

نتایج جدول فوق بیانگر آن است حدود ۶۰ درصد پاسخگویان اجباراً بازنشسته شده‌اند و حدود ۴۰ درصد هم به اختیار خود بازنشسته شده‌اند.

### ۳-۱۷ علل بازنشستگی اجباری

جدول شماره ۱۸: توزیع نسبی جمعیت نمونه برحسب علل بازنشستگی اجباری

درصد	فراوانی	ردیف	
۵۶/۲	۳۹۰	۱	اتمام سنوات خدمت
۲/۷	۱۹	۲	قانون ده سال اضافه <sup>۱</sup>
۰/۷	۵	۳	بیماری و سن بالا
۰/۸	۶	۴	بی جواب
۶۰/۵	۴۲۰		جمع

از میان ۴۲۰ نفر پاسخگو که اجباراً بازنشسته شده‌اند، حدود ۵۶ درصد اتمام سنوات خدمت را علت عمده بازنشستگی خود دانسته‌اند. حدود ۳ درصد هم به علت قانون ده سال اضافه بازنشسته شده است و حدود ۱ درصد هم بیمار یا در سن بازنشستگی بوده‌اند.

<sup>۱</sup> ماده واحده ۱۳۵۹/۴/۱۴ شورای انقلاب اسلامی

### ۳-۱۸ علل بازنشستگی اختیاری

جدول شماره ۱۹: توزیع نسبی جمعیت برحسب علت بازنشستگی اختیاری

ردیف	فراوانی	درصد
۱	۴۷	۶/۸
۲	۵۱	۷/۴
۳	۴۷	۶/۸
۴	۵۳	۷/۱
۵	۲۱	۳
۶	۲۴	۳/۵
۷	۲۶	۳/۸
	۲۷۴	۳۹/۵

درخصوص علت بازنشستگی اختیاری از میان ۲۷۴ نفر که به اختیار خود بازنشسته شده اند ۶/۸ درصد علت را استفاده از ماده ۲ قانون اصلاح مقررات بازنشستگی اظهار نموده اند در ادامه ۷/۴ درصد از کار خسته شده بوده اند، ۶/۸ درصد هم جو نامطلوب شغلی را که بطور اعم شامل تبعیض، بی‌عدالتی، بی‌حرمتی، عدم هماهنگی با سایر همکاران دانسته‌اند. ۷/۱ درصد به علت مشکلات خانوادگی که عمدتاً در این گروه زنان به علت مسئولیت فرزندان یا نوه‌ها بازنشسته شده‌اند، ۳ درصد بیمار بوده‌اند و ۳/۵ درصد هم مشکلات اقتصادی و دریافت پاداش را علت عمده و حدود ۴ درصد هم تصمیم داشتند در جای دیگری مشغول به فعالیت شوند.

### ۳-۱۹ میزان تمایل به بازنشستگی

جدول شماره ۲۰: توزیع نسبی جمعیت برحسب تمایل به بازنشستگی

بلی	فراوانی	درصد
بلی	۳۵۵	۵۱/۲
خیر	۳۳۷	۴۸/۶
بی جواب	۲	۰/۲
جمع	۶۹۴	۱۰۰

<sup>۱</sup> تبصره یک ماده ۲ قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ مبنی بر اینکه مستخدم مرد با داشتن ۵۰ سال سن و حداقل ۲۵ سال سابقه خدمت می‌تواند تقاضای بازنشستگی نماید مشروط بر اینکه تقاضای وی مورد موافقت دستگاه متبوع قرار گرفته باشد.

از میان ۶۹۴ بازنشسته مورد مطالعه، ۵۱ درصد اظهار نموده‌اند که تمایل به بازنشسته شدن داشته‌اند و حدود ۴۹ درصد هم علاقه‌ای به بازنشسته شدن نداشتند.

### ۳-۲۰ عوامل تمایل به بازنشستگی

جدول شماره ۲۱: توزیع نسبی جمعیت برحسب عوامل تمایل به بازنشستگی

ردیف		فراوانی	درصد
۱	خستگی از کار	۱۴۳	۲۰/۶
۲	تمایل به کار دیگر	۷۱	۱۰/۲
۳	محیط نامناسب محل کار	۵۸	۸/۴
۴	اخذ پاداش بازنشستگی	۳۵	۵
۵	بیماری	۲۴	۳/۵
۶	مشکلات خانوادگی	۲۲	۳/۲
۷	بی جواب	۲	۰/۳
	جمع	۳۵۵	۵۱/۲

از میان ۳۵۵ بازنشسته که تمایل به بازنشسته شدن داشته‌اند، حدود ۲۰ درصد خستگی از کار را مهمترین علت تمایل به بازنشستگی خود اظهار کرده‌اند. همچنین حدود ۱۰ درصد هم مشکلات مالی و اشتغال در حوزه دیگر را عنوان کرده‌اند، محیط نامناسب محیط کاری که ناشی از مشکلات مدیریتی و بی‌عدالتی است دلیل عمده ۸/۴ درصد بازنشستگان بوده است. حدود ۵ درصد هم دریافت پاداش بازنشستگی و حل مشکلات را علت عمده و ۳/۵ درصد هم بیمار بوده‌اند همچنین ۳/۲ درصد هم علت را مشکلات خانوادگی مطرح کرده‌اند.

### ۳-۲۱ عوامل عدم تمایل به بازنشستگی

جدول شماره ۲۲: توزیع نسبی جمعیت برحسب عوامل عدم تمایل به بازنشستگی

ردیف		فراوانی	درصد
۱	علاقه به کار	۱۱۸	۱۷
۲	مشکلات اقتصادی پس از بازنشستگی	۱۲۲	۱۷/۴
۳	توانایی جسمی و روحی	۶۷	۹/۶
۴	کم سن بودن	۲۳	۳/۴
۵	بی جواب	۷	۱/۱
	جمع	۳۳۷	۴۸/۶

همانطور که نتایج جدول ۲۲ نشان می‌دهد از تعداد ۶۹۴ بازنشسته مورد مطالعه، ۳۳۷ نفر تمایلی به بازنشستگی نداشته اند بطوریکه ۱۷/۴ درصد عمده‌ترین علت عدم تمایل به بازنشستگی را بروز مشکلات اقتصادی پس از بازنشستگی دانسته‌اند و ۱۷ درصد هم علاقه به کار و فعالیت را دلیل اصلی می‌دانند همینطور حدود ۱۰ درصد هم توانایی جسمی و روحی برای اشتغال را علت عمده و حدود ۳/۵ درصد هم سن کم در زمان بازنشستگی را علت عدم تمایل به بازنشستگی ابراز نموده‌اند.

### ۳-۲۲ شغل دوم پیش از بازنشستگی

جدول شماره ۲۳: توزیع نسبی پاسخگویان برحسب شغل دوم پیش از بازنشستگی

درصد	فراوانی	
۱۶/۹	۱۱۷	بلی
۸۳/۱	۵۷۷	خیر
۱۰۰	۶۹۴	جمع

در میان بازنشستگان مورد مطالعه حدود ۱۷ درصد پیش از بازنشستگی دارای شغل دوم بوده‌اند و حدود ۸۳ درصد هم شغل دیگری نداشته‌اند.

### ۳-۲۳ وضعیت اشتغال پس از بازنشستگی

جدول شماره ۲۴: توزیع نسبی جمعیت برحسب وضعیت اشتغال پس از بازنشستگی

درصد	فراوانی	
۴۱/۸	۲۹۰	شاغل
۵۶/۵	۳۹۲	بیکار
۱/۷	۱۲	شغل دوم پیش از بازنشستگی را ادامه می‌دهم
۱۰۰	۶۹۴	جمع

از میان ۶۹۴ بازنشسته حدود ۴۲ درصد پس از بازنشستگی شاغل شده‌اند و حدود ۵۷ درصد هم شاغل نیستند همچنین حدود ۲ درصد پس از بازنشستگی همچنان شغل دوم پیش از بازنشستگی خود ادامه می‌دهند که البته در مقایسه با جدول شماره جمعیت شاغلین شغل دوم پیش از بازنشستگی از ۱۶/۹ درصد به ۱/۷ درصد در زمان بازنشستگی رسیده است.

### ۳-۲۴ گروه شغلی پس از بازنشستگی

جدول شماره ۲۵: توزیع نسبی جمعیت برحسب گروه شغلی

درصد	فراوانی	
۲۴/۲	۱۶۸	خصوصی
۶/۳	۴۴	دولتی
۱۱/۲	۷۸	آزاد
۴۱/۸	۲۹۰	جمع

از میان بازنشستگان شاغل قریب به ۲۴ درصد در بخش خصوصی که شامل شرکت‌های خصوصی تخصصی یا غیر تخصصی است، مشغول به کار شده‌اند، و حدود ۶ درصد شاغل در بخش‌های دولتی که عمدتاً شامل مدارس، آموزشگاه‌ها، مشاغل اداری و دفتری ... می‌شود، هستند و حدود ۱۱ درصد هم شغل آزاد را برای خود انتخاب نموده‌اند.

### ۳-۲۵ - نوع شغل

جدول شماره ۲۶: توزیع نسبی جمعیت شاغل برحسب انواع مشاغل

درصد	فراوانی	انواع مشاغل
۶/۶	۴۶	کارشناس و مشاور
۷/۵	۵۲	نویسندگی و تدریس
۸/۲	۵۷	اداری و دفتری
۵/۷	۴۰	مدیرعامل و مسئول
۳/۵	۲۴	خرید و فروش
۳	۲۱	حسابداری
۲/۷	۱۹	رانندگی
۲/۶	۱۸	تکنسین فنی
۱	۷	هنری
۱	۷	کشاورزی
۴۱/۸	۲۹۰	جمع

همانگونه که نتایج جدول نشان می‌دهد ۶/۶ درصد بازنشستگان شاغل کارشناس و مشاور در امور مختلف هستند، ۷/۵ درصد به نویسندگی و تدریس پرداخته‌اند، ۸/۲ درصد به امور دفتری و اداری، ۵/۷ درصد بعنوان مدیرعامل و مسئول هستند. ۳/۵ درصد به امر خرید و فروش، ۳ درصد حسابداری، حدود ۳ درصد رانندگی، ۳ درصد امور فنی، ۱ درصد هنری، و ۱ درصد هم به کشاورزی پرداخته‌اند.

### ۳-۲۶ مهمترین دلایل اشتغال مجدد

جدول شماره ۲۷: توزیع نسبی جمعیت شاغلین برحسب دلایل اشتغال مجدد

درصد	فراوانی	
۳۱	۲۱۷	مشکلات مالی
۶/۷	۴۵	علاقه به کار
۲/۳	۱۶	توانایی انجام کار
۰/۱۴	۱۰	احساس خستگی و دلتنگی در منزل
۳/۲	۲۲	سایر
۰/۲	۲	بی جواب
۴۱/۸	۲۹۰	جمع

در میان بازنشستگان شاغل حدود ۳۱ درصد مشکلات مالی و اقتصادی پس از بازنشستگی را مهمترین علت ذکر نموده‌اند. ۶/۷ درصد علاقه به کار و فعالیت را عنوان کرده‌اند و ۲/۳ درصد توانایی فعالیت های جسمی و فکری و ۰/۱۴ درصد هم احساس دلتنگی و بیکاری را به عنوان علت اشتغال مجدد خود بیان نموده‌اند.

### ۳-۲۷ شیوه کاریابی

جدول شماره ۲۸: توزیع جمعیت شاغلین برحسب شیوه کاریابی

درصد	فراوانی	
۱۸/۲	۱۲۶	معرفی دوستان و آشنایان
۱۵/۷	۱۰۹	خودم
۵/۷	۴۰	به دعوت اداره
۲/۶	۱۸	آگهی و اعلام نیاز
۱/۳	۹	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۴۳/۵	۳۰۲	جمع

<sup>۱</sup> ۳۰۲ نفر پاسخگو شامل شاغلین پس از بازنشستگی و همچنین افرادی است که شغل دوم پیش از بازنشستگی خود را همچنان ادامه می‌دهند.

حدود ۱۸ درصد از بازنشستگان شاغل از طریق معرفی دوستان و آشنایان خود، شغل پیدا کرده‌اند، حدود ۱۶ درصد هم خودشان، حدود ۶ درصد به دعوت اداره و ۳ درصد از طریق آگهی و اعلام نیاز شاغل شده‌اند، ۱/۳ درصد نیز همچنان شغل دوم قبل از بازنشستگی شان را ادامه می‌دهند.

### ۳-۲۸ میزان کفایت درآمد

جدول شماره ۲۹: توزیع جنسی شاغلین برحسب کفایت درآمد (بدون احتساب حقوق بازنشستگی)

درصد	فراوانی	
۱۶/۳	۱۱۳	بلی
۲۲/۳	۱۵۵	خیر
۳/۹	۲۷	تاحدودی
۱	۷	افتخاری
۴۱/۸	۲۹۰	جمع

حدود ۱۶ درصد پاسخگویان درآمد شغل دوم پس از بازنشستگی را مکفی می‌دانند و در مقابل ۲۲ درصد هم آن را ناکافی دانسته‌اند. حدود ۴ درصد میزان کفایت را تا حدودی و ۱ درصد هم در شغل مورد نظر افتخاری شاغل شده‌اند.

### ۳-۲۹ میزان رضایت از درآمد، شأن و منزلت اجتماعی و امنیت از شغل پس از بازنشستگی

جدول شماره ۳۰: میزان رضایت از ابعاد مختلف شغلی

ردیف		راضی	تاحدوی	ناراضی
۱	درآمد	۳۶/۶	۲۰/۳	۴۳/۱
۲	شأن و منزلت اجتماعی	۳۳	۹/۳	۵/۶
۳	سرگرمی و پرشدن اوقات فراغت	۳۳/۹	۸/۳	۱۳/۹
۴	آرامش و امنیت خاطر	۲۸/۶	۷/۸	۷/۲
۵	نظر کلی نسبت به شغل شان	۲۶	۱۱/۲	۶/۳

همانطور که نتایج نشان می‌دهد، از نظر اقتصادی ۳۶/۶ درصد بازنشستگان شاغل از شغل خود راضی، ۲۰/۳ درصد تا حدودی راضی و ۴۳ درصد هم ناراضی هستند. به لحاظ شأن و منزلت اجتماعی ۳۳ درصد راضی، ۹ درصد تا حدودی و حدود ۶ درصد هم ناراضی هستند. حدود ۳۴ درصد به لحاظ سرگرمی و پرشدن اوقات فراغت از شغل خود راضی و درخصوص ایجاد آرامش

و امنیت خاطر شغل خود نیز ۲۸ درصد راضی هستند. به طور کلی ۲۶ درصد از تمام لحاظ از شغل خود راضی، ۱۱/۲ تا حدودی راضی و ۶/۳ درصد هم ناراضی هستند.

### ۳-۳۰ نظر بازنشسته، همسر و خانواده پیش و پس از اشتغال

جدول شماره ۳۱: توزیع نسبی جمعیت برحسب تغییر

احساس پیش از اشتغال

جدول شماره ۳۲: توزیع نسبی جمعیت برحسب تغییر

احساس پس از اشتغال

ردیف	خیلی خوب	فرقی نمی‌کرد	بد
۱	۱۳/۳	۱۸/۹	۶۷/۸
۲	۳۱/۷	۲۵/۶	۴۲/۷
۳	۳۰/۱	۲۳/۷	۴۶/۲

  

ردیف	خیلی خوب	فرقی نمی‌کرد	بد
۱	۷۰	۱۶/۷	۱۳/۳
۲	۶۹/۱	۱۹/۸	۱۱/۱
۳	۶۸/۴	۱۹/۲	۱۲/۴

جداول فوق نتایج تغییرات احساس بازنشستگان شاغل، همسران و خانواده آنها را پیش و پس از اشتغال نشان می‌دهد.<sup>۱</sup> بطوریکه ۱۳/۳ درصد بازنشستگان شاغل معتقدند که پیش از اشتغال احساس خیلی خوبی داشتند که پس از اشتغال به ۷۰ درصد افزایش یافته است. پیش از اشتغال ۱۸/۹ درصد احساس خاصی نداشته‌اند که پس از اشتغال به ۱۶/۷ درصد رسیده است. اما ۶۸ درصد پیش از اشتغال احساس بدی داشته‌اند که این تعداد به ۱۳/۳ درصد کاهش یافته است. بنابراین بطور کلی بازنشستگان پس از اشتغال احساس بهتری داشته‌اند. در ردیف دوم احساس ۳۱/۷ درصد همسران خیلی خوب که پس از اشتغال به ۶۹ درصد افزایش یافته است. احساس «فرقی نمی‌کرد» از ۲۵/۶ درصد پیش از اشتغال به ۱۹/۸ درصد پس از اشتغال تقلیل یافته است و حساس بد ۴۲/۷ درصد پیش از اشتغال به ۱۱/۱ درصد کاهش یافته است. در ردیف سوم نظر خیلی خوب خانواده از ۳۰/۱ درصد پیش از اشتغال به ۶۸/۴ درصد و ۲۳/۷ درصد عدم احساس خاصی به ۱۹/۲ درصد و احساس بد از ۴۶/۲ درصد به ۱۲/۴ رسیده است بنابراین در هر سه گروه نظرات پس از اشتغال بهبود یافته است.

<sup>۱</sup> نتایج مطرح شده در جدول توزیع نسبی، درصد خالص محاسبه شده است. به این معنا که نسبت فراوانی‌ها به تعداد پاسخگویان هر طبقه محاسبه شده است نه تعداد ۶۹۴ پاسخگو.

### ۳-۳۱ میزان درآمد از شغل پس از بازنشستگی

جدول شماره ۳۳: توزیع نسبی جمعیت برحسب میزان درآمد

درصد	فراوانی	هزار تومان
۱۲/۴	۸۶	۵۰-۱۰۰
۱۳/۵	۹۴	۱۰۱-۲۰۰
۶/۳	۴۴	۲۰۱-۳۰۰
۱/۷	۱۲	۳۰۱-۴۰۰
۲	۱۴	۴۰۰-۵۰۰
۳/۶	۲۵	به بالا-۵۰۱
۲/۳	۱۵	بی جواب
۴۱/۸	۲۹۰	جمع

نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که ۱۲/۴ درصد شاغلین درآمد خود، از شغل پس از بازنشستگی را بین ۵۰ تا ۱۰۰ هزار تومان ارزیابی کرده‌اند، ۱۳/۵ درصد درآمدشان بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار تومان، ۶/۳ درصد درآمدشان ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار تومان و درآمد حدود ۲ درصد بین ۴۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومان و حدود ۴ درصد هم بیش از ۵۰۰ هزار تومان است. میانگین درآمد از شغل پس از بازنشستگی ۱۵۰ هزار تومان است. کمترین درآمد نیز ۵۰ هزار تومان و بیشترین درآمد هم ۱۰۰۰۰۰۰ تومان است.

### ۳-۳۲ تمایل یا عدم تمایل به اشتغال مجدد

جدول شماره ۳۴: توزیع نسبی جمعیت برحسب تمایل یا عدم تمایل به اشتغال مجدد

درصد	فراوانی	تمایل به اشتغال مجدد
۶۴/۵	۲۵۳	بلی
۳۵/۵	۱۳۹	خیر
۱۰۰	۳۹۲	جمع

در میان ۳۹۲ نفر بازنشسته‌ای که پس از بازنشستگی مشغول به فعالیتی نبوده‌اند، ۲۵۳ نفر متمایل به اشتغال مجدد و ۱۳۹ نفر هم تمایلی نداشته‌اند.

### ۳-۳۳ نظر خانواده درباره اشتغال مجدد

جدول شماره ۳۵: توزیع نسبی جمعیت برحسب نظر خانواده درباره اشتغال مجدد

درصد	فراوانی	
۳۶	۲۵۰	موافق
۴/۲	۲۹	تاحدودی
۱۳/۸	۹۶	مخالف
۲/۴	۱۷	بی جواب
۵۶/۵	۳۹۲	جمع

۳۶ درصد از بازنشستگانی که در حال حاضر بیکار هستند ولی تمایل به اشتغال دارند اظهار نموده‌اند که خانواده موافق با اشتغال مجدد آنها هستند، ۴/۲ درصد تمایل خانواده را تا حدودی و ۱۳/۸ درصد هم خانواده را مخالف با اشتغال مجدد خود عنوان نموده‌اند.

### ۳-۳۴ در صورت تمایل علاقه به چه شغلی دارند

جدول شماره ۳۶: توزیع نسبی جمعیت برحسب علاقه به شغل

درصد	فراوانی	موارد
۴/۸	۱۲	مدیریت
۳/۱	۸	هنری
۷/۱	۱۸	فرهنگی و آموزشی
۲۴/۵	۶۲	امور اداری و دفتری
۳۲/۴	۸۲	خدماتی
۵/۱	۱۳	کارشناسی و مشاوره
۴/۸	۱۲	کارگر
۱۸/۱	۴۶	فرقی نمی‌کند
۹۵/۶	۲۵۳	جمع

همانطور که نتایج این سؤال نشان می‌دهد از میان ۲۵۳ نفر بازنشسته بیکار که تمایل به اشتغال مجدد بوده‌اند، ۴/۸ درصدشان علاقمند به فعالیت‌های مدیریتی، ۳/۱ درصد فعالیت‌های هنری ۷/۱ درصد فرهنگی و آموزشی و حدود ۲۵ درصد هم علاقمند به مشاغل اداری و دفتری، ۳۲/۴ درصد هم به فعالیت‌های خدماتی تمایل و ۵ درصد به انواع مشاوره و حدود ۵ درصد هم به مشاغل کارگری تمایل نشان داده‌اند.

### ۳-۳۵ تأثیرات اشتغال

جدول شماره ۳۷: توزیع نسبی جمعیت برحسب تأثیرات اشتغال

درصد	فراوانی		
۳۳/۹	۲۳۵	اقتصادی و مالی	مثبت
۱۳/۹	۹۷	تجدید روحیه و سرگرمی	
۴/۴	۳۰	تقلیل نیروی جسمی و فکری	منفی
۳/۷	۲۶		بینابین
۱	۴		بی جواب
۵۶/۵	۳۹۲	جمع	

درخصوص تأثیرات اشتغال به زندگی بازنشسته، ۲۳۵ نفر عنوان نموده‌اند که اشتغال مجدد تأثیرات مثبتی در حل مشکلات اقتصادی‌شان دارد. همچنین ۹۷ نفر که حدود ۱۴ درصد هستند، تجدید روحیه و سرگرمی را یکی دیگر از تأثیرات مثبت اشتغال مجدد بازنشستگان می‌دانند. درخصوص تأثیرات منفی حدود ۴/۵ درصد اشتغال مجدد را منجر به تقلیل شدید نیروی جسمی و فکری دانسته‌اند همچنین حدود ۴ درصد هم نظری بینابین مبنی بر ایجاد تأثیرات مثبت و منفی داشته‌اند.

### ۳-۳۶ میزان تأثیر هر یک از عوامل زیر در اشتغال مجدد

جدول شماره ۳۸: توزیع نسبی جمعیت برحسب تأثیر هر یک از عوامل در اشتغال مجدد

ردیف	زیاد	تاحدودی	کم	کل فراوانی مطلق	کل فراوانی نسبی
۱	۹۵/۹	۲/۷	۱/۴	۶۹۴	۱۰۰
۲	۶۴/۸	۱۶	۱۹/۲	۶۹۴	۱۰۰
۳	۶۵/۴	۱۵/۳	۱۹/۳	۶۹۴	۱۰۰
۴	۶۴/۵	۱۸/۳	۱۷/۱	۶۹۴	۱۰۰

نتایج نشان می‌دهد که مشکلات اقتصادی بعنوان مهمترین عامل تأثیرگذار در اشتغال مجدد بازنشستگان است بطوریکه حدود ۹۶ درصد بازنشستگان تأثیر این عامل را زیاد، ۲/۷ درصد تا حدودی و ۱/۴ درصد هم کم دانسته‌اند. حدود ۶۵ درصد تأثیر جوان بودن افراد در سن بازنشستگی را زیاد، ۱۶ درصد تا حدودی و حدود ۱۹/۲ درصد هم کم دانسته‌اند. درخصوص حفظ موقعیت در خانواده حدود ۶۵ درصد تأثیر این عامل را زیاد، ۱۵ درصد تا حدودی و ۱۹ درصد هم کم دانسته‌اند حفظ موقعیت در جامعه بنا به نظر ۶۵ درصد تأثیر زیاد، ۱۸ درصد تا حدودی و ۱۷ درصد کم دارد.

### ۳۷-۳ موافقت یا عدم موافقت با پیشنهادها

جدول شماره ۳۹: توزیع نسبی جمعیت برحسب موافقت یا عدم موافقت با پیشنهادها

ردیف	موافقم	تاحدودی	مخالفم	کل فراوانی مطلق	کل فراوانی نسبی
۱	۳۰/۶	۱۵/۹	۵۳/۳	۶۹۳	۹۹/۷
۲	۵۶/۴	۱۹/۳	۲۴/۱	۶۹۲	۹۸/۸
۳	۵۴/۲	۱۰/۴	۳۴/۹	۶۹۲	۹۹/۵
۴	۸۱/۳	۵	۱۳/۷	۶۹۴	۱۰۰

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که در نظرخواهی از استراحت بازنشستگان در این دوران حدود ۳۰/۶ درصد موافق، ۱۵/۹ درصد تاحدودی موافق و حدود ۵۰ درصد هم مخالف با این نظر بوده‌اند و همچنین ۵۶ درصد معتقدند که بازنشسته در این دوران نیز باید مشغول به فعالیت و شغل دیگری شود، ۱۹/۳ درصد تاحدودی با این نظر موافق و ۲۴ درصد نیز مخالف هستند. درخصوص افزایش سن بازنشستگی، ۵۴ درصد موافق با افزایش سن بازنشستگی، ۱۰/۴ درصد تا حدودی موافق و حدود ۴۰ درصد نیز مخالف با افزایش سن بازنشستگی هستند و سن جاری بازنشستگی را پذیرفته‌اند و در حدود ۸۱ درصد معتقد به بازنشستگی اختیاری بازنشستگان پس از اتمام سنوات خدمت هستند که در مقابل حدود ۱۴ درصد مخالف با این نظر بوده‌اند.

### ۳۸-۳ نظر خواهی از ابعاد روحی بازنشستگی

جدول شماره ۴۰: توزیع نسبی جمعیت برحسب ابعاد روحی

ردیف	موافقم	تاحدودی	مخالفم	کل فراوانی مطلق	کل فراوانی نسبی
۱	۳۹/۱	۱۵/۶	۴۴/۷	۶۹۲	۹۹/۴
۲	۴۳/۵	۲۱/۳	۳۴/۳	۶۹۱	۹۹/۱
۳	۵۹/۲	۱۳/۴	۲۷/۲	۶۹۲	۹۹/۷
۴	۲۳/۸	۱۴/۶	۶۰/۲	۶۸۸	۸۸/۶

همانگونه که جدول نشان می‌دهد، حدود ۳۹ درصد بازنشستگان مورد مطالعه عنوان کرده‌اند که اعتماد به نفس انسان در این دوران کم می‌شود، ۱۵/۶ درصد تا حدودی موافق و ۴۵ درصد هم مخالف بوده‌اند.

در پاسخ به احساس ناتوانی بازنشستگان در این دوران، ۴۴ درصد موافق، ۲۱ درصد تا حدودی موافق و حدود ۳۴ درصد هم مخالف هستند. حدود ۵۹ درصد بازنشستگان علاقه به ارتباط با دوستان در این دوران دارند، ۱۳ درصد تا حدودی و ۲۷ درصد هم علاقه کمی دارند.

۶۰ درصد بازنشستگان معتقدند که در این دوران دیگران به بازنشسته توجه کافی ندارند در مقابل ۲۴ درصد معتقدند که در دوران بازنشستگی توجه افزایش می‌یابد و حدود ۱۵ درصد هم نظر بینابین دارند.

### ۳-۳۹ احساس نسبت به دوران بازنشستگی

جدول شماره ۴۱: توزیع نسبی جمعیت بر حسب احساس نسبت به دوران بازنشستگی

موارد	خوب	بینابین	بد	تغییری نکرده است	بی‌جواب	کل فراوانی مطلق	کل فراوانی نسبی
خود بازنشسته	۳۸/۹	۱۳/۱	۴۸	-	-	۶۹۴	۱۰۰
همسر	۳۵/۳	۴/۸	۳۰/۵	۱۳/۸	۱۵/۶	۶۹۴	۱۰۰
فرزندان	۳۸/۶	۴/۳	۲۷/۷	۱۵/۱	۱۴/۳	۶۹۴	۱۰۰
اقوام و خویشان	۴۱/۹	۴/۶	۲۵/۸	۲۷/۷	-	۶۹۴	۱۰۰
دوستان	۳۸/۳	۷/۶	۲۸/۹	۲۵/۲	-	۶۹۴	۱۰۰

بطور کلی ۴۰ درصد بازنشستگان احساس خوبی نسبت به این دوران دارند، ۱۳ درصد نظر بینابین، ۴۸ درصد هم احساس خوبی نسبت به این دوران ندارند. درخصوص احساس همسران، ۳۵ درصد احساس آنها را خوب، ۵ درصد بینابین و حدود ۳۱ درصد احساس بدی دارند. حدود ۱۴ درصد هم احساس شان نسبت به بازنشسته تغییری نکرده است. درخصوص فرزندانشان ۳۹ درصد فرزندانشان احساس خوبی دارند، حدود ۴ درصد بینابین و حدود ۲۸ درصد هر نظر بدی دارند. نظر ۱۵ درصد فرزندانشان هم تغییری نکرده است. حدود ۴۲ درصد بازنشستگان احساس اقوام و خویشان را خوب، ۴ درصد بینابین و حدود ۲۶ درصد هم احساس بدی دارند و نظر ۲۷ درصد هم تغییری نکرده است. به عقیده ۳۸ درصد بازنشستگان دوستان احساس خوبی دارند، ۷ درصد بینابین، ۲۹ درصد بد و ۲۵ درصد هم تغییری نکرده است.

### ۳-۴۰ تغییر رفتار خانواده پس از بازنشستگی

جدول شماره ۴۲: توزیع نسبی جمعیت برحسب رفتار خانواده پس از بازنشستگی

درصد	فراوانی	
۱۷/۶	۱۲۲	بهبتر شده
۶۲/۲	۴۳۲	فرقی نکرده
۱۹	۱۳۲	بدتر شده
۱/۲	۸	بی جواب
۱۰۰	۶۹۴	جمع

بطور کلی حدود ۱۸ درصد بازنشستگان معتقدند که رفتار خانواده پس از بازنشستگی بهتر شده و حدود ۶۲ درصد هم معتقدند که تغییری نکرده است و ۱۹ درصد هم رفتارشان بدتر شده است.

### ۳-۴۱ همراهان زندگی بازنشسته

جدول شماره ۴۳: توزیع نسبی جمعیت برحسب همراهان زندگی

درصد	فراوانی	
۱۷/۶	۱۲۲	۱- باهمسر
۶۵/۴	۴۵۴	۲- همسر و فرزندان
۷/۲	۵۰	۳- با فرزندان
۷/۲	۵۰	۴- تنها
۲/۶	۱۸	۵- سایر <sup>۱</sup>
۱۰۰	۶۹۴	جمع

حدود ۱۸ درصد بازنشستگان به همراه همسرشان زندگی می‌کنند، ۶۵ درصد با همسر و فرزندان حدود ۷ درصد با فرزندان و ۷ درصد هم تنها زندگی می‌کنند.

<sup>۱</sup> شامل کسانی است که با افراد دیگری زندگی می‌کنند.

### ۳-۴۲ تعداد فرزندان

جدول شماره ۴۴: توزیع نسبی جمعیت برحسب تعداد فرزندان

تعداد فرزندان	فراوانی	درصد
۱	۴۰	۵/۸
۲	۱۹۸	۲۸/۵
۳	۱۸۱	۲۶/۱
۴	۱۲۵	۱۸
۵	۷۳	۱۰/۵
۶	۳۲	۴/۶
۷	۱۰	۱/۴
۸	۱	۰/۱
بی ربط <sup>۱</sup>	۳۴	۴/۹
جمع	۶۹۴	۱۰۰

### ۳-۴۳ نظر کلی بازنشستگان در مورد اشتغال مجدد

جدول شماره ۴۵: توزیع نسبی جمعیت برحسب نظر کلی در مورد اشتغال مجدد

نظر	فراوانی	درصد
موافق	۴۸۱	۶۹/۳
مخالف	۲۱۳	۳۰/۷
جمع	۶۹۴	۱۰۰

در نهایت اینکه به طور کلی ۶۹ درصد پاسخگویان به دلایل مختلف موافق با اشتغال مجدد بازنشستگان هستند و در مقابل حدود ۳۱ درصد هم مخالف هستند.

<sup>۱</sup> شامل کسانی است که فرزندی نداشته‌اند.

### ۴۴-۳ علل موافقت با اشتغال مجدد

جدول شماره ۴۶: توزیع نسبی جمعیت برحسب علل موافقت با اشتغال مجدد

ردیف		فراوانی	درصد
۱	توانایی جسمی و فکری	۹۰	۱۲/۹
۲	تأمین زندگی	۱۷۸	۲۵/۷
۳	احیاء روحیه	۱۶۱	۲۳/۱
۴	استفاده از تجربیات	۵۲	۷/۵
	جمع	۴۸۱	۶۹/۳

درخصوص علل موافقت با اشتغال مجدد ۱۲/۹ درصد توانایی جسمی و فکری را علت عمده ذکر نموده‌اند، حدود ۲۶ درصد مشکلات اقتصادی و تأمین زندگی را و حدود ۲۳ درصد هم تجدید روحیه را مطرح کرده‌اند.

### ۴۵-۳ پیشنهادات بازنشستگان

جدول شماره ۴۷: توزیع نسبی جمعیت برحسب موارد و پیشنهادات

ردیف	پیشنهادات	درصد
۱	رفع مشکلات اقتصادی و افزایش سطح حقوق بازنشستگی	۲۳/۴
۲	فراهم نمودن مشاغل سبک و گروهی	۱۹/۳
۳	استفاده از تجربیات بازنشستگان بصورت مشاوره‌ای و پاره وقت	۱۵/۶
۴	تشکیل ارگان‌های خدمات آموزشی و تفریحی با هزینه بسیار کم	۱۰
۵	بازنشستگی اختیاری پس از ۳۰ سال خدمت	۳/۷
۶	دعوت از بازنشستگان متخصص در سازمان ذیربط	۳/۲
۷	بازنشستگی زودرس بانوان	۳
۸	افزایش سن بازنشستگی	۷/۱
۹	رفع مشکلات مدیریتی	۵
۱۰	بی جواب	۹/۷

در نهایت بررسی پیشنهادات بازنشستگان بعنوان راهگشای برنامه‌ریزی‌ها حاکی از آن است که حدود ۲۴ درصد رفع مشکلات اقتصادی و افزایش سطح حقوق بازنشستگی را پیشنهاد داده‌اند. همچنین حدود ۱۹ درصد فراهم شدن مشاغل سبک و دسته جمعی را برای دوران بازنشستگی سالمندان علاقمند به فعالیت را پیشنهاد داده‌اند. ۱۶ درصد معتقدند می‌بایست از تجربیات

بازنشستگان بصورت مشاوران باتجربه از طریق فعالیت‌های نیمه وقت استقاده شود. ۱۰ درصد معتقدند که سازمان‌های غیردولتی (NGO)، ارگان‌ها و مؤسساتی به بازنشستگان مهارت‌های زندگی در این دوران را بیاموزند و از لحاظ روحی و روانی فرد را برای این دوران آماده نمایند. ۳/۷ درصد سالمندان بازنشستگی اختیاری پس از ۳۰ سال را پیشنهاد داده‌اند. ۳/۲ درصد عنوان کرده‌اند که دستگاه‌های ذیربط باید از بازنشستگان متخصص با تجربه بصورت تمام وقت استفاده نمایند. ۳ درصد بازنشستگان که عمدتاً زنان هستند. بازنشستگی زودرس برای بانوان را پیشنهاد داده‌اند. در نهایت ۷/۱ درصد افزایش سن بازنشستگی را جهت خروج از بحران اشتغال مجدد بازنشستگان پیشنهاد داده‌اند، ۵ درصد هم رفع مشکلات مدیریتی و تبعیض را مطرح کرده‌اند.

### ۳-۴۶ نظر خانواده درباره اشتغال مجدد به تفکیک جنسیت

جدول شماره ۴۸: توزیع نسبی جمعیت برحسب نظر خانواده درباره اشتغال مجدد به تفکیک جنسیت

کل فراوانی مطلق	مخالف	تاحدودی	موافق		
۱۴۱	۳۳	۲۱	۷۹	فراوانی	زن
۱۰۰	۲۳/۴	۱۴/۹	۵۶	درصد	
۲۳۳	۴۵	۸	۱۷۰	فراوانی	مرد
۱۰۰	۱۹/۳	۳/۴	۷۳	درصد	

همانگونه که نتایج جدول فوق نشان می‌دهد در میان بازنشستگان بیکار، ۱۴۱ نفر زن هستند که ۵۶ درصد آنها اظهار نموده‌اند که خانواده‌شان با اشتغال مجدد آنها موافق، حدود ۱۵ درصد نظر خانواده خود را تا حدودی موافق و ۲۳ درصد هم مخالف دانسته‌اند. در میان بازنشستگان بیکار مرد نیز ۷۳ درصد معتقدند که خانواده‌شان با اشتغال آنها موافق، ۳/۴ درصد تا حدودی موافق و حدود ۱۹ درصد هم مخالف هستند.

## **فصل چهارم**

### **بخش اول**

**توصیف و روابط دوبعدی متغیرهای مستقل و وضعیت اشتغال**

در بخش نخست از فصل چهارم به توصیف دوبعدی متغیرهای مستقل تحقیق با متغیر وابسته سه قسمتی وضعیت اشتغال پرداخته می‌شود وضعیت اشتغال بازنشستگان به سه گروه بیکار، شاغل و شاغلین در شغل دوم پیش از بازنشستگی تقسیم شده است و نتایج رابطه این متغیر با متغیرهای زمینه‌ای و مستقل تحقیق ارائه شده است به عبارت دیگر وضعیت متغیرهای مستقل در بین سه گروه شغلی فوق بررسی شده است. ضمناً منظور از گروه شغلی شاغل بازنشستگانی هستند که پس از دوره بازنشستگی مجدداً در فعالیت دیگری اشتغال دارند. بیکاران شامل کسانی است که پس از بازنشستگی شاغل شده‌اند اما گروهی از این افراد تمایل به اشتغال داشته و گروه دیگری تمایلی به اشتغال ندارند. شاغلین شغل دوم پیش از بازنشستگی نیز افرادی هستند که شغل دوم پیش از بازنشستگی خود را همچنان در دوران بازنشستگی ادامه می‌دهند.

#### ۱-۴ رابطه وضعیت اشتغال و جنسیت

جدول شماره ۱: وضعیت اشتغال برحسب جنسیت

کل فراوانی نسبی	جنسیت		وضعیت اشتغال
	مرد (درصد)	زن (درصد)	
۱۰۰	۷۸/۶	۲۱/۴	شاغل
۱۰۰	۶۰/۴	۳۹/۶	بیکار
۱۰۰	۸۳/۳	۱۶/۷	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۶۸/۴	۳۱/۶	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۴۷۴	۲۱۹	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰	$X^2=۲۵/۵$	df=۱	V=۱۹/۴

جدول فوق نتایج وضعیت اشتغال را در دو گروه جنسی نشان می‌دهد. یافته‌ها حاکی است که حدود ۷۹ درصد بازنشستگان شاغل مرد و ۲۱ درصد هم زن هستند. در گروه بیکاران نیز ۶۰ درصد مرد و ۴۰ درصد زن هستند. در گروه شغلی سوم، ۸۳ درصد مرد هستند که شغل دوم قبل از بازنشستگی را ادامه می‌دهند و ۱۷ درصد هم زن هستند. بطور کلی ۶۸ درصد بازنشستگان جمعیت تحقیق مرد و ۳۲ درصد هم زن بوده‌اند. رابطه همبستگی این دو متغیر نیز معنادار است و جنسیت در این مقوله مؤثر است.

#### ۲-۴ رابطه وضعیت اشتغال و سن

جدول شماره ۲: وضعیت اشتغال برحسب گروه‌های سنی

کل فراوانی مطلق	کل فراوانی نسبی	جنسیت					وضعیت اشتغال
		۶۶-۷۰	۶۱-۶۵	۵۶-۶۰	۵۱-۵۵	۴۵-۵۰	
۲۹۰	۱۰۰	۱۰	۱۷/۶	۳۶	۲۵	۵/۵	شاغل
۳۹۲	۱۰۰	۲۷/۱	۲۹/۶	۲۱/۷	۱۸/۴	۸/۲	بیکار
۱۲	۱۰۰	۸/۳	۳۳/۳	۸/۳	۴۱/۷	۸/۳	ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی
-	۱۰۰	۱۸/۳	۱۹	۳۶/۶	۱۹	۷/۱	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	-	۱۲۷	۱۳۲	۲۵۲	۱۳۲	۴۹	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۱	$X^2=۸/۵$	df=۴	V=۰/۱۲				

جدول فوق وضعیت اشتغال را در گروه‌های سنی مختلف نشان می‌دهد. بطوریکه در میان بازنشستگان شاغل ۵/۵ درصد در گروه سنی ۴۵ تا ۵۰ سال، ۲۵ درصد ۵۱ تا ۵۵ سال و حدود ۳۶ درصد در گروه سنی ۵۶ تا ۶۰ سال و حدود ۱۷ درصد هم ۶۱ تا ۶۵ سال و ۱۰ درصد هم در فاصله سنی ۶۶ تا ۷۰ سال قرار داشته‌اند.

حدود ۸/۲ درصد بازنشستگان بیکار در گروه سنی ۴۵ تا ۵۰ سال، حدود ۱۸/۵ درصد ۵۱ تا ۵۵ سال و ۲۱/۷ درصد در فاصله سنی ۵۶ تا ۶۰ سال و حدود ۲۹/۶ درصد بین ۶۱ تا ۶۵ سال و ۲۷/۱ درصد هم بین ۶۶ تا ۷۰ سال قرار دارند.

در گروه سوم نیز ۸ درصد بین ۴۵ تا ۵۰ سال، ۴۲ درصد بین ۵۱ تا ۵۵ سال و ۸ درصد بین ۵۶ تا ۶۰ سال و ۳۳ درصد هم ۶۱ تا ۶۵ سال و ۸ درصد هم ۶۶ تا ۷۰ سال بوده‌اند. در مجموع ۷ درصد بازنشستگان بین ۴۵ تا ۵۰ سال، ۱۹ درصد ۵۱ تا ۵۵، ۳۷ درصد ۵۶ تا ۶۰ سال، ۱۹ درصد ۶۱ تا ۶۵ سال و ۱۸ درصد هم ۶۶ تا ۷۰ سال داشته‌اند. رابطه همبستگی این دو متغیر نیز معنادار است. به طوری که سن در اشتغال افراد مؤثر است. در گروه شاغلین اکثریت در گروه سنی ۵۶ تا ۶۰ سال و ۵۱ تا ۵۵ سال قرار دارد و در گروه بیکاران نیز اکثریت در گروه سنی ۶۱ تا ۶۵ سال هستند و سپس در گروه سنی ۶۶ تا ۷۰ سال بیشترین بیکار وجود دارد.

#### ۳-۴ رابطه وضعیت اشتغال و تأهل

جدول شماره ۳: وضعیت اشتغال برحسب وضعیت تأهل

وضعیت اشتغال / وضعیت تأهل	مجرد	متأهل	مطلقه	همسر فوت شده	کل فراوانی نسبی	کل فراوانی مطلق
شاغل	۳/۴	۸۹/۳	۳/۴	۳/۸	۱۰۰	۲۹۰
بیکار	۴/۳	۷۸/۳	۳/۶	۱۳/۸	۱۰۰	۳۹۲
شغل دوم قبل از بازنشستگی	۰	۱۰۰	۰	۰	۱۰۰	۱۲
کل فراوانی نسبی	۳/۹	۸۳/۳	۳/۵	۹/۴	۱۰۰	-
کل فراوانی مطلق	۲۷	۵۷۸	۲۴	۶۵	-	۶۹۴
	$V=۰/۱۷$	$df=۳$	$X^2=۲۰/۱$	$Sig=۰/۰۰$		

یافته‌های جدول فوق بیانگر آن است که ۳/۴ درصد بازنشستگان شاغل مجرد و حدود ۹۰ درصد متأهل، ۳/۴ درصد مطلقه و ۴ درصد هم همسر فوت شده هستند.

در گروه بیکاران، ۴ درصد مجرد، ۷۸ درصد متأهل، ۴ درصد مطلقه و ۱۴ درصد همسر فوت شده هستند در گروه سوم نیز ۱۰۰ درصد جمعیت مورد مطالعه متأهل بوده‌اند. در مجموع حدود ۴ درصد بازنشستگان مجرد، ۸۴ درصد متأهل و ۴ درصد مطلقه و ۱۰ درصد هم همسر فوت شده بوده‌اند. رابطه همبستگی هم معنادار است به این معنا که وضعیت تأهل در اشتغال مجدد هر سه گروه بازنشسته مؤثر است.

#### ۴-۴ رابطه وضعیت اشتغال و تحصیلات

جدول شماره ۴: رابطه وضعیت اشتغال و تحصیلات

وضعیت اشتغال	وضعیت تحصیلات									
	بیسواد	ابتدائی	سیکل	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر			
شاغل	۰/۷	۹/۷	۵/۹	۲۶/۶	۱۲/۸	۲۷/۶	۱۶/۲			
بیکار	۱/۵	۱۶/۳	۹/۹	۳۲/۱	۱۳/۵	۲۱/۴	۵/۱			
ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی	۰	۰	۳۳/۳	۴۱/۷	۱۶/۷	۸/۳	۰			
کل فراوانی نسبی	۱/۲	۱۳/۳	۸/۶	۳۰	۱۳/۳	۲۳/۸	۹/۷			
کل فراوانی مطلق	۸	۹۲	۶۰	۲۰۸	۹۲	۱۶۵	۶۷			
Sig=۰/۰۰								X <sup>2</sup> =۰/۳۵	df=۶	V=۰/۲۲

در میان جمعیت تحقیق، بطور کلی ۱/۲ درصد بی‌سواد، ۱۳ درصد دارای تحصیلات ابتدائی، حدود ۹ درصد سیکل و ۳۰ درصد دیپلم و ۱۳ درصد فوق دیپلم و ۲۴ درصد لیسانس و حدود ۱۰ درصد هم دارای تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر هستند. اما میزان تحصیلات به تفکیک وضعیت اشتغال نشان می‌دهد که ۰/۷ افراد شاغل بی‌سواد، ۹/۷ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، حدود ۶ درصد سیکل، ۲۷ درصد دیپلم و ۱۳ درصد فوق دیپلم و ۲۸ درصد لیسانس و ۱۶ درصد هم دارای تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر است. بنابراین اکثریت شاغلین دارای تحصیلات لیسانس و دیپلم هستند. در گروه بیکاران نیز ۱/۵ درصد بی‌سواد، ۱۶ درصد ابتدائی، ۱۰ درصد سیکل، ۳۲ درصد دیپلم، ۱۳ درصد فوق دیپلم و ۲۱ درصد لیسانس و ۵ درصد هم فوق لیسانس و بالاتر هستند. در گروه سوم نیز ۳۳ درصد دارای مدرک تحصیلی سیکل، ۴۲ درصد دیپلم و ۱۷ درصد فوق دیپلم و ۸ درصد هم لیسانس بوده‌اند. نتایج همبستگی معنادار و حاکی از تأثیر میزان تحصیلات در اشتغال مجدد است.

#### ۴-۵ رابطه وضعیت اشتغال بازنشسته و تحصیلات همسر

جدول شماره ۵: رابطه اشتغال بازنشسته و تحصیلات همسر

وضعیت اشتغال	بیسواد	ابتدائی	سیکل	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	کل فراوانی نسبی
شاغل	۴/۴	۱۵/۱	۱۰/۳	۴۰/۸	۱۳/۲	۱۲/۵	۳/۷	۱۰۰
بیکار	۶/۶	۲۴	۱۱/۹	۳۵/۱	۵	۱۰/۵	۶/۹	۱۰۰
ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی	۰	۴۱/۷	۲۵/۷	۲۵	۲۵	۵	۸/۳	۱۰۰
کل فراوانی نسبی	۵/۶	۲۰/۶	۱۱/۵	۳۷/۳	۸/۴	۱۱/۳	۵/۴	۱۰۰
کل فراوانی مطلق	۳۶	۱۳۳	۷۴	۲۴۱	۵۴	۷۳	۳۵	۶۹۴
Sig=۰/۰۰		$X^2=۲۵/۱$		df=۶		V=۰/۱۹		

#### ۴-۶ رابطه وضعیت اشتغال و شغل همسر

جدول شماره ۶: وضعیت اشتغال بازنشسته بر حسب شغل همسر

وضعیت اشتغال	شغل همسر	خانه دار	بازنشسته	شاغل	سایر	کل فراوانی نسبی
شاغل	۵۱	۲۷/۲	۱۲/۱	۹/۷	۱۰۰	
بیکار	۴۵/۴	۲۴/۲	۱۲/۲	۱۸/۱	۱۰۰	
شغل دوم قبل از بازنشستگی	۶۶/۷	۱۶/۷	۱۶/۷	۰	۱۰۰	
کل فراوانی نسبی	۴۸/۱	۲۵/۴	۱۲/۲	۱۴/۳	۱۰۰	
کل فراوانی مطلق	۳۳۴	۱۷۶	۸۵	۹۹	۶۹۴	
Sig=۰/۶۸		$X^2=۰/۳۰$		df=۲		V=۰/۰۲

جدول فوق وضعیت اشتغال بازنشستگان را در رابطه با شغل همسر مورد بررسی قرار می دهد. نتایج گویای این است که ۵۱ درصد همسر بازنشستگان شاغل، خانه دار هستند. ۲۷ درصد بازنشسته، ۱۲ درصد شاغل هستند. در گروه بیکاران ۴۵ درصد همسران خانه دار، ۲۴ درصد بازنشسته و ۱۲ درصد هم شاغل هستند. در گروه سوم حدود ۶۷ درصد همسران شان خانه دار، حدود ۱۷ درصد بازنشسته و ۱۷ درصد هم شاغل هستند. بطور کلی ۴۸ درصد همسران بازنشستگان خانه دار، ۲۶ درصد بازنشسته، ۱۲ درصد شاغل و ۱۴ درصد هم مواردی را شامل می شود که خارج از گروه بندی ما هستند.<sup>۱</sup> نتایج رابطه همبستگی نشان می دهد وضعیت اشتغال همسران در اشتغال بازنشستگان تأثیری ندارد.

<sup>۱</sup> شامل همسر فوت شده، مطلقه و ... است.

#### ۴-۷ رابطه وضعیت اشتغال و توانایی مهارتی

جدول شماره ۷: وضعیت اشتغال برحسب توانایی مهارتی

کل فراوانی نسبی	خیر	بلی	توانایی مهارت خاص وضعیت اشتغال
۱۰۰	۳۲/۸	۶۷/۲	شاغل
۱۰۰	۴۵/۴	۵۴/۶	بیکار
۱۰۰	۴۱/۷	۵۸/۳	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۴۰/۱	۵۹/۹	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۲۷۸	۴۱۶	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۱	$X^2=۱۱/۱$	df=۱	V=۰/۱۲

در میان بازنشستگان شاغل حدود ۶۷ درصد به مهارت خاصی آشنایی داشتند و در مقابل این گروه ۳۳ درصد به هیچ نوع مهارتی آشنایی نداشتند. در گروه بیکاران نیز ۵۵ درصد آشنایی داشته و ۴۵ درصد نداشته‌اند و در گروه سوم ۵۸ درصد آشنا و ۴۲ درصد ناآشنا بوده‌اند بطور کلی در میان جمعیت بازنشستگان مورد تحقیق حدود ۶۰ درصد دارای مهارت خاص و ۴۰ درصد هم به هیچ مهارتی آشنایی نداشتند. نتایج این رابطه نیز معنادار است بطوریکه آشنایی با مهارت خاصی در اشتغال آنها مؤثر است.

#### ۴-۸ رابطه وضعیت اشتغال و وضعیت جسمی

جدول شماره ۸: وضعیت اشتغال برحسب وضعیت جسمی

کل فراوانی نسبی	بیمار	سالم	وضعیت جسمی وضعیت اشتغال
۱۰۰	۲۱/۴	۷۸/۶	شاغل
۱۰۰	۳۴/۲	۶۵/۸	بیکار
۱۰۰	۱۶/۷	۸۳/۳	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۲۸/۵	۷۱/۵	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۱۹۸	۴۹۶	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰	$X^2=۱۳/۳$	df=۱	V=۰/۱۴

نتایج جدول بیانگر آن است که حدود ۷۹ درصد بازنشستگان شاغل از نظر جسمی سالم هستند و ۲۱ درصد هم از لحاظ جسمی بیمار هستند. در میان بازنشستگان بیکار ۶۶ درصد سالم و ۳۴ درصد نیز بیمار هستند در گروه سوم نیز ۸۳ درصد سالم و ۱۷ درصد بیمار هستند. بطور کلی ۷۱ درصد جمعیت تحقیق سالم و ۲۹ درصد بیمار بوده‌اند. رابطه این دو متغیر کاملاً معنادار است به این معنا که وضعیت جسمی سالم در اشتغال مجدد افراد مؤثر است.

#### ۹-۴ رابطه وضعیت اشتغال و وضعیت روحی

جدول شماره ۹: وضعیت اشتغال بر حسب وضعیت روحی

کل فراوانی نسبی	بیمار	سالم	وضعیت روحی وضعیت اشتغال
۱۰۰	۵/۲	۹۴/۸	شاغل
۱۰۰	۱۱/۵	۸۸/۵	بیکار
۱۰۰	۸/۳	۹۱/۷	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۸/۸	۹۱/۲	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۶۱	۶۳۳	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۴	$X^2=۸/۱۹$	df=۱	V=۰/۱۱

نتایج وضعیت روحی در میان گروه‌های شغلی نشان می‌دهد که حدود ۹۵ درصد شاغلان از نظر روحی سالم و تنها ۵ درصد بیمار هستند همچنین ۸۸ درصد بیکاران سالم و حدود ۱۲ درصد هم بیمار هستند که عمدتاً دچار بیماری افسردگی هستند. در گروه سوم هم ۹۲ درصد سالم و ۸ درصد بیمار روحی هستند. بطور کلی ۹۱ درصد بازنشستگان بیماری روحی خاصی ندارند و تنها ۹ درصد دچار ناراحتی‌های افسردگی و تنهایی هستند. رابطه وضعیت روحی و اشتغال مجدد نیز معنادار است.

۴-۱۰ رابطه وضعیت اشتغال، تعداد افراد تحت تکفل، هزینه ماهیانه زندگی، مدت سکونت در تهران

جدول شماره ۱۰

مدت سکونت در تهران (سال)	میانگین هزینه ماهیانه زندگی (هزار تومان)	میانگین تعداد افراد تحت تکفل	موارد وضعیت اشتغال
۴۲/۸	۳۵۰	۲/۳	شاغل
۴۱/۳	۳۲۰	۱/۶	بیکار
۴۰/۴	۳۰۰	۳/۴	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۴۵/۹	۳۲۱	۱/۸	جمع

۴-۱۱ رابطه وضعیت اشتغال و وضعیت اقتصادی

جدول شماره ۱۱: وضعیت اقتصادی در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	خیلی بد	بد	بینابین	خوب	خیلی خوب	وضعیت اقتصادی وضعیت اشتغال
۱۰۰	۱۷/۲	۱۹	۴۴/۸	۱۶/۹	۲۱	شاغل
۱۰۰	۲۵/۳	۱۹/۹	۴۲/۹	۱۰/۵	۱/۵	بیکار
۱۰۰	۲۵	۴۱/۷	۳۳/۳	۰	۰	ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۲۱/۹	۱۹/۹	۴۳/۵	۱۳	۱/۷	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۱۵۲	۱۳۸	۳۰۲	۹۰	۱۲	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۳ $X^2=۱۰/۶$ df=۴      V=۰/۱۲						

در مجموع ۳۸ درصد بازنشستگان شاغل وضعیت اقتصادی خود را خوب و خیلی خوب، ۴۵ درصد متوسط و ۳۶ درصد هم آن را پایین می‌دانند. ۱۲ درصد بازنشستگان بیکار وضعیت مالی خود را خوب، ۴۳ درصد متوسط و ۴۵ درصد هم پایین دانسته‌اند، در میان گروه سوم ۳۳ درصد وضعیت مالی خود را متوسط و ۶۷ درصد هم پایین دانسته‌اند. بطور کلی ۱۵ درصد بازنشستگان وضعیت مالی خوب، ۴۴ درصد متوسط و ۴۲ درصد هم پایین هستند. نتایج رابطه این دو متغیر نیز معنادار است به عبارت دیگر کیفیت وضعیت اقتصادی در اشتغال مجدد مؤثر است و افرادی که در طبقات اقتصادی متوسط و پایین هستند بیش از سایرین شاغل هستند.

#### ۱۲-۴ رابطه وضعیت اشتغال و کفایت درآمد

جدول شماره ۱۲: وضعیت کفایت درآمد در گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	خیر	بلی	کفایت درآمد / وضعیت اشتغال
۱۰۰	۹۵/۱	۴/۹	شاغل
۱۰۰	۹۴/۱	۵/۹	بیکار
۱۰۰	۱۰۰	۰	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۹۴/۶	۵/۴	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۶۵۷	۳۷	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۳	$X^2=۱۵/۱$	df=۳	V=۰/۱۵

در خصوص میزان کفایت حقوق بازنشستگی، ۹۵ درصد بازنشستگان شاغل آن را ناکافی و در مقابل تنها ۵ درصد کافی دانستند، همچنین ۹۴ درصد بیکاران هم نظر فوق را دارند و در گروه سوم نیز ۱۰۰ درصد آن را ناکافی دانسته اند. در مجموع ۹۵ درصد بازنشستگان از حقوق بازنشستگی خود بسیار ناراضی هستند. رابطه کفایت درآمد و وضعیت اشتغال معنادار نیست بطوریکه هر ۳ گروه ابراز نموده‌اند که درآمدشان کفایت زندگی شان را ندارد.

#### ۱۳-۴ رابطه وضعیت اشتغال و نوع مسکن

جدول شماره ۱۳: وضعیت مسکن در گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	پدری	شخصی	استیجاری	نوع مسکن / وضعیت اشتغال
۱۰۰	۲/۴	۸۴/۴	۱۳/۲	شاغل
۱۰۰	۳/۵	۷۴/۷	۲۱/۸	بیکار
۱۰۰	۰	۸۳/۳	۱۶/۷	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۳	۷۹	۱۸	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۲۰	۵۵۰	۱۲۴	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۱	$X^2=۹/۲$	df=۲	V=۰/۱۱	

نتایج جدول فوق وضعیت مسکن را در سه گروه شغلی مورد مطالعه نشان می‌دهد بطوریکه ۱۳/۲ درصد بازنشستگان شاغل دارای منزل استیجاری، ۸۴/۴ درصد شخصی و ۲/۴ درصد هم در منزل پدری ساکن هستند. در میان بازنشستگان بیکار ۲۲ درصد ساکن در منزل استیجاری ۷۵ درصد شخصی و ۳/۵ درصد هم در منزل پدری هستند. کسانی که شغل دوم قبل از بازنشستگی شان را ادامه می‌دهند نیز حدود ۱۷ درصد دارای منزل استیجاری و ۸۳ درصد ساکن در منزل شخصی هستند. در مجموع ۱۸ درصد بازنشستگان مورد مطالعه دارای منزل استیجاری و ۷۹ درصد هم ساکن در منزل شخصی هستند. رابطه این دو متغیر نیز معنادار است.

#### ۱۴-۴ رابطه وضعیت اشتغال و مشکلات اقتصادی

جدول شماره ۱۴: رابطه وضعیت اشتغال و مشکلات اقتصادی

مشکلات اقتصادی وضعیت اشتغال	خیلی زیاد	زیاد	تاحدودی	کم	خیلی کم	کل فراوانی نسبی
بیکار	۸۴/۶	۱۴/۱	۳/۳	۱/۲	۰	۱۰۰
ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی	۸۳/۳	۱۶/۷	۰	۰	۰	۱۰۰
کل فراوانی نسبی	۸۲/۵	۱۳/۶	۲/۷	۱/۲	۰	۱۰۰
کل فراوانی مطلق	۵۷۲	۹۴	۱۹	۸	۰	۶۹۴
Sig=۰/۰۲ $X^2=۱۸/۱$ df=۳      V=۰/۱۱						

همانطور که یافته‌ها نشان می‌دهد حدود ۹۷ درصد شاغلین دارای مشکلات اقتصادی بسیاری هستند و حدود ۲ درصد تا حدودی و ۱/۴ درصد هم مشکلات اقتصادی‌شان کم است. در گروه بیکاران نیز ۹۶ درصد دارای مشکلات اقتصادی بسیاری هستند و در مقابل تنها ۴/۳ درصد مشکلاتشان کم است. همچنین ۸۳ درصد بازنشستگانی که شغل دوم قبل از بازنشستگی شان را ادامه می‌دهند نیز مشکلات اقتصادی بسیاری دارند. نتایج همبستگی حاکی است که مشکلات اقتصادی به میزان بسیار زیادی در اشتغال افراد مؤثر است.

#### ۴-۱۵- رابطه وضعیت اشتغال و جوان بودن افراد در زمان بازنشستگی

جدول شماره ۱۵: رابطه اشتغال و جوان بودن افراد در سن بازنشستگی

کل فراوانی نسبی	خیلی کم	کم	تاحدودی	زیاد	خیلی زیاد	جوان بودن افراد / وضعیت اشتغال
۱۰۰	۴/۸	۱۰/۱	۱۵/۹	۴۵/۹	۲۳/۲	شاغل
۱۰۰	۸	۱۱/۶	۱۶/۲	۳۸/۸	۲۵/۴	بیکار
۱۰۰	۰	۸/۳	۱۶/۷	۴۱/۷	۳۳/۳	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۶/۵	۱۲/۲	۱۶/۱	۴۰/۶	۲۴/۶	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۴۵	۸۴	۱۱۱	۲۸۴	۱۷۰	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۱		$X^2=۱۹/۲$		df=۱		V=۰/۱۴

درخصوص تأثیر جوان بودن افراد در زمان بازنشستگی و توانایی جسمی و فکری جهت فعالیت و اشتغال مجدد میان سه گروه مورد مطالعه در مجموع قریب به ۷۰ درصد شاغلین جوان بودن افراد را بسیار مؤثر ارزیابی نموده‌اند و در مقابل ۱۶ درصد تأثیر این عامل را تاحدودی و مجموعاً ۱۴ درصد هم این عامل را در اشتغال مجدد مؤثر نمی‌دانند. ۶۴ درصد گروه بیکاران پس از بازنشستگی، نیز معتقدند که جوان بودن افراد در اشتغال مجدد آنها عامل بسیار مهمی است و حدود ۲۰ درصد هم تأثیر این عامل را کم می‌دانند. همچنین ۷۵ درصد افرادی که همچنان شغل دوم قبل از بازنشستگی شان را ادامه می‌دهند نیز معتقدند که این عامل در اشتغال مجدد بسیار مؤثر است. بنابراین بطور خلاصه هر سه گروه شغلی جوان بودن افراد را عامل مهمی تلقی نموده‌اند. رابطه این دو متغیر معنادار است به عبارت دیگر سن بازنشستگی در اشتغال مجدد افراد مؤثر است.

---

یادآوری: مراد از طیف خیلی زیاد تا خیلی کم میزان موافقت بازنشستگان با این مقوله است.

#### ۴-۱۶ رابطه وضعیت اشتغال و حفظ موقعیت در خانواده

جدول شماره ۱۶: رابطه اشتغال و حفظ موقعیت در خانواده

کل فراوانی نسبی	خیلی کم	کم	تاحدودی	زیاد	خیلی زیاد	حفظ موقعیت در خانواده / وضعیت اشتغال
۱۰۰	۳/۵	۱۱/۱	۱۶/۳	۴۵/۷	۲۳/۵	شاغل
۱۰۰	۶/۵	۱۴/۶	۱۴/۸	۳۹/۸	۲۴/۲	بیکار
۱۰۰	۰	۱۶/۷	۱۶/۷	۴۱/۷	۲۵	شغل دوم پس از بازنشستگی
۱۰۰	۵/۲	۱۳/۱	۱۵/۵	۴۲/۳	۲۳/۹	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۳۵	۹۰	۱۱۵	۲۹۰	۱۶۴	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۴		$X^2=۱۴/۱$		df=۲		V=۰/۱۲

همانطور که نتایج نشان می‌دهد ۷۰ درصد شاغلین حفظ موقعیت در خانواده را یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار به اشتغال مجدد بازنشستگان ارزیابی نموده‌اند، ۶۴ درصد بیکاران هم این عامل را بسیار مؤثر می‌دانند و همچنین بنا به اعتقاد ۶۷ درصد گروه سوم این عامل نیز بسیار مهم است. رابطه وضعیت اشتغال و حفظ موقعیت در خانواده نیز معنادار است بطوریکه اشتغال در حفظ موقعیت فرد مؤثر است.

#### ۱۷-۴ رابطه وضعیت اشتغال و حفظ موقعیت در جامعه

جدول شماره ۱۷: رابطه اشتغال و حفظ موقعیت در جامعه

کل فراوانی نسبی	خیلی کم	کم	تاحدودی	زیاد	خیلی زیاد	حفظ موقعیت در جامعه
						وضعیت اشتغال
۱۰۰	۲/۸	۱۱/۱	۱۸	۴۵	۲۳/۲	شاغل
۱۰۰	۶	۱۲/۵	۱۹/۲	۳۶/۴	۲۶	بیکار
۱۰۰	۰	۰	۸/۳	۵۸/۳	۳۳/۳	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۴/۵	۱۱/۷	۱۸/۵	۴۰/۴	۲۴/۹	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۳۱	۸۸	۱۲۷	۲۷۷	۱۷۱	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۶		X <sup>۲</sup> =۷/۱		df=۴	V=۰/۸	

نتایج تحلیلی جدول فوق حاکی از آن است که ۶۸ درصد شاغلین حفظ موقعیت در جامعه را از عوامل مؤثر در اشتغال مجدد ارزیابی نموده‌اند، همچنین ۶۳ درصد بیکاران هم معتقدند که اشتغال در حفظ موقعیت فرد در جامعه مؤثر است و ۹۲ درصد گروه سوم هم تأکید بسیار زیادی بر این عامل داشته‌اند. رابطه این دو متغیر به اندازه کافی معنادار نیست. مراد اصلی از نتایجی که در این بخش ارائه می‌شود، انعکاس نظرات سه گروه شغلی در رابطه با برخی نظرات است که در ذیل به آن می‌پردازیم.

#### ۱۸-۴ رابطه وضعیت اشتغال و نگرش بازنشستگان در مورد استراحت در این دوران

جدول شماره ۱۸: نگرش بازنشستگان در مورد استراحت در این دوران در بین گروههای شغلی

کل فراوانی نسبی	کاملاً مخالفم	مخالفم	تاحدودی	موافقم	کاملاً موافقم	استراحت در زمان بازنشستگی
						وضعیت اشتغال
۱۰۰	۷/۹	۵۱/۲	۱۶	۱۵/۸	۸/۸	شاغل
۱۰۰	۹/۷	۴۲/۲	۱۵/۹	۱۹/۴	۱۲/۸	بیکار
۱۰۰	۲۵	۲۵	۰	۴۱/۷	۸/۳	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۱۱/۲	۴۲/۱	۱۵/۹	۲۰/۶	۱۰/۱	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۶۴	۲۳۷	۱۱۰	۱۹۱	۹۱	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۳		X <sup>۲</sup> =۱۰/۶		df=۴	V=۰/۱۲	

در پاسخ به این گویه که "بازنشسته بهتر است استراحت نماید" قریب به ۲۵ درصد شاغلین با این نظر موافق، ۱۶ درصد تاحدودی موافق و در مقابل حدود ۵۹ درصد مخالف بوده‌اند. در گروه بیکاران ۳۲ درصد معتقدند که بازنشستگان در این مقطع سنی باید استراحت نمایند و به اشتغال مجدد روی نیاورند و در مقابل نیز ۵۲ درصد هم با این نظر مخالف هستند. همچنین ۵۰ درصد گروه سوم با این نظر موافق و ۵۰ درصد مخالف بوده‌اند.

#### ۴-۱۹ رابطه وضعیت اشتغال و نگرش بازنشستگان در مورد فعالیت مجدد دوران بازنشستگی

جدول شماره ۱۹: نگرش بازنشستگان در مورد فعالیت مجدد در این دوران در بین گروه‌های شغلی

فعالیت مجدد وضعیت اشتغال	کاملاً موافق	موافق	تاحدودی	مخالف	کاملاً مخالف	کل فراوانی نسبی
شاغل	۱۳/۴	۳۱/۶	۲۲/۱	۲۵/۶	۷/۲	۱۰۰
بیکار	۲۲/۵	۲۹/۶	۱۷/۶	۲۱/۳	۸/۷	۱۰۰
شغل دوم قبل از بازنشستگی	۵۰	۱۶/۷	۰	۳۳/۳	۰	۱۰۰
کل فراوانی نسبی	۲۳/۲	۳۳/۳	۱۹/۳	۱۹/۱	۵	۱۰۰
کل فراوانی مطلق	۱۳۳	۱۸۹	۱۳۴	۱۸۲	۵۵	۶۹۴
Sig=۰/۰۳      X <sup>۲</sup> =۰/۴      df=۱      V=۰/۰۲						

به دلیل وجود مشکلات اقتصادی این قشر از جامعه با اشتغال مجدد موافق هستند. یافته‌ها حاکی از آن است که در مجموع ۴۵ درصد شاغلین با فعالیت مجدد بازنشستگان موافق هستند. البته ۲۲/۱ درصد تاحدودی موافق و آن را مشروط به عواملی دانسته‌اند. در مقابل ۳۳ درصد هم مخالف اشتغال مجدد بازنشستگان هستند. در گروه بیکاران نیز ۵۲ درصد با اشتغال مجدد بازنشستگان موافق هستند و در مقابل ۳۰ درصد بازنشستگان این گروه مخالف با نظر فوق هستند. در نهایت ۶۷ درصد گروه سوم نیز با فعالیت مجدد بازنشستگان موافق و ۳۳ درصد مخالف بوده‌اند. رابطه این دو متغیر معنادار است به طوریکه بازنشستگان علاقمند به فعالیت مجدد پس از بازنشستگی، شاغل شده‌اند و در گروه بیکاران نیز همین نگرش وجود دارد، هرچند این تعداد به دلایل متفاوتی که در فصل پیش ذکر شد، بیکار هستند.

#### ۲۰-۴ رابطه وضعیت اشتغال و افزایش سن بازنشستگی

جدول شماره ۲۰: رابطه اشتغال و افزایش سن بازنشستگی

کل فراوانی نسبی	کاملاً مخالف	مخالف	تاحدودی	موافق	کاملاً موافق	افزایش سن بازنشستگی وضعیت اشتغال
۱۰۰	۸/۲	۲۶/۳	۱۰	۴۹/۹	۵/۵	شاغل
۱۰۰	۱۳/۳	۱۷/۷	۱۱	۴۶/۹	۱۱	بیکار
۱۰۰	۲۵	۲۵	۰	۲۵	۲۵	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۱۳/۹	۲۱	۱۰/۴	۴۷/۴	۹	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۹۶	۲۱۶	۷۵	۲۴۵	۶۲	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۳ $X^2=۱۰/۳$ df=۴      V=۰/۲						

در میان بازنشستگان شاغل حدود ۵۵ درصد با طرح افزایش سن بازنشستگی موافق بوده‌اند و در مقابل نیز ۳۴ درصد هم مخالف با طرح فوق هستند. در گروه بیکاران حدود ۵۷ درصد موافق و ۳۱ درصد مخالف با طرح فوق بوده‌اند و ۵۰ درصد گروه سوم موافق و ۵۰ درصد هم مخالف بوده‌اند بطور کلی حدود ۴۱ درصد بازنشستگان با طرح افزایش سن بازنشستگی موافق و ۲۳ درصد هم مخالف بوده‌اند. رابطه این دو متغیر نیز معنادار است بطوریکه به عقیده بازنشستگان افزایش سن بازنشستگی در وضعیت اشتغال بازنشستگان مؤثر است. بطوریکه با افزایش سن بازنشستگی، میزان اشتغال مجدد آنها کاهش می‌یابد.

#### ۲۱-۴ رابطه وضعیت اشتغال و نگرش در مورد بازنشستگی اختیاری

جدول شماره ۲۱: نگرش در مورد بازنشستگی اختیاری در بین گروه های شغلی

کل فراوانی نسبی	کاملاً مخالف	مخالف	تاحدودی	موافق	کاملاً موافق	بازنشستگی اختیاری پس از اتمام سنوات وضعیت اشتغال
۱۰۰	۷/۲	۱۰	۸/۳	۳۳/۴	۴۱	شاغل
۱۰۰	۳/۶	۷/۴	۲/۸	۳۸	۴۸/۲	بیکار
۱۰۰	۱۶/۷	۰	۰	۸/۳	۷۵	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۵/۳	۸/۴	۵	۳۵/۶	۴۵/۷	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۳۷	۵۸	۳۵	۲۴۷	۳۱۷	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰ $X^2=۱۸/۲$ df=۴      V=۰/۱۶						

یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که پاسخگویان شاغل در پاسخ به این نظر که سن بازنشستگی موظفی به منوال موجود باقی بماند ولی افرادی که مایل هستند همچنان تا چند سال آینده به فعالیت خود بپردازند، ۷۴ درصد با این گویه موافق بوده‌اند و در گروه بیکاران ۸۶ درصد موافق و در گروه سوم نیز ۸۳ درصد با بازنشستگی اختیاری پس از اتمام سنوات موافق بوده‌اند. در نهایت ۸۱ درصد بازنشستگان با این نظر موافقت داشته‌اند. بنابراین طرح بازنشستگی اختیاری منجر به کاهش اشتغال مجدد افراد می‌شود.

#### ۲۲-۴ رابطه وضعیت اشتغال و احساس ناتوانی

جدول شماره ۲۲: وضعیت احساس ناتوانی در گروه‌های شغلی

احساس ناتوانی وضعیت اشتغال	کاملاً موافق	موافق	تاحدودی	مخالف	کاملاً مخالف	کل فراوانی نسبی
شاغل	۴/۶	۳۵/۸	۲۲/۸	۲۵/۶	۱۱/۲	۱۰۰
بیکار	۱۳/۶	۳۱/۷	۲۱	۲۳/۵	۱۰/۲	۱۰۰
شغل دوم قبل از بازنشستگی	۱۶/۷	۶۶/۷	۸/۳	۸/۳	۰	۱۰۰
کل فراوانی نسبی	۹/۹	۳۴	۲۱/۵	۲۴/۱	۱۰/۵	۱۰۰
کل فراوانی مطلق	۶۸	۲۳۴	۱۴۸	۱۶۶	۷۸	۶۹۴
Sig=۰/۰۰		X <sup>۲</sup> =۱۵/۱		df=۴		V=۰/۱۵

در پاسخ به این سؤال حدود ۴۰ درصد شاغلین معتقدند که در دوران بازنشستگی احساس ناتوانی دارند و در ۲۳ درصد نظر تا حدودی و ۳۷ درصد هم مخالف بوده بطوریکه معتقدند که در این دوران احساس ناتوانی ندارند، ۴۵ درصد بیکاران با این نظر موافق و حدود ۳۴ درصد هم مخالف با احساس ناتوانی هستند، ۸۳ درصد گروه سوم موافق با احساس ناتوانی در این دوره هستند و ۳۵ درصد هم مخالف هستند. رابطه این دو متغیر نیز معنادار است به عبارت دیگر وضعیت توانایی جسمی در اشتغال افراد مؤثر است و کسانی که احساس ناتوانی دارند کمتر به اشتغال روی می‌آورند.

#### ۲۳-۴ رابطه وضعیت اشتغال و رفت و آمد

جدول شماره ۲۳: وضعیت رفت و آمد در گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	کاملاً مخالف	مخالف	تاحدودی	موافق	کاملاً موافق	رفت و آمد با دوستان وضعیت اشتغال
۱۰۰	۵/۵	۱۸/۷	۱۵/۶	۵۱/۶	۸/۷	شاغل
۱۰۰	۱۰/۷	۱۸/۶	۱۲/۲	۴۷/۷	۱۰/۷	بیکار
۱۰۰	۸/۳	۲۵	۰	۴۱/۷	۲۵	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۸/۵	۱۸/۸	۱۳/۴	۴۹/۲	۱۰/۱	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۵۹	۱۳۰	۹۳	۳۴۱	۷۰	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۹ $X^2=۱۰/۸$ df=۴      V=۰/۱۰						

در حدود ۶۰ درصد شاغلین معتقدند که در دوران بازنشستگی می‌توان با دوستان رفت و آمد بیشتری داشت و ۲۴ درصد هم مخالف رفت و آمد با دوستان هستند و حدود ۵۸ درصد از بیکاران این دوران را بهترین دوران برای رفت و آمد و گپ‌های دوستانه می‌دانند همچنین ۶۷ درصد گروه سوم هم با نظر فوق موافق هستند. بطور کلی حدود ۶۰ درصد بازنشستگان این دوران را بهترین زمان برای گپ‌های دوستانه می‌دانند و در مقابل ۲۷ درصد هم به این مقوله علاقه‌ای ندارند و یا اینکه فرصت کافی ندارند.

#### ۲۴-۴ رابطه وضعیت اشتغال و اعتماد به نفس

جدول شماره ۲۴: رابطه اشتغال و وضعیت اعتماد به نفس در دوران بازنشستگی

کل فراوانی نسبی	کاملاً مخالف	مخالف	تاحدودی	موافق	کاملاً موافق	وضعیت اعتماد به نفس وضعیت اشتغال
۱۰۰	۱۵/۷	۳۱/۸	۱۸/۵	۲۹/۷	۴/۲	شاغل
۱۰۰	۱۵/۱	۲۷/۶	۱۳/۸	۳۱/۵	۱۲	بیکار
۱۰۰	۱۶/۷	۴۱/۷	۸/۳	۱۶/۷	۱۶/۷	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۱۵/۴	۲۹/۶	۱۵/۷	۳۰/۵	۸/۶	کل فراوانی نسبی
۶۹۸	۱۰۶	۲۰۴	۱۰۸	۲۱۰	۶۱	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰ $X^2=۱۵/۱$ df=۴      V=۰/۱۴						

بررسی وضعیت اعتماد به نفس در بین شاغلین حاکی از آن است که حدود ۳۴ درصد بازنشسته را فاقد اعتماد به نفس ارزیابی نموده‌اند و در مقابل ۴۷ درصد هم با نظر فوق مخالف هستند. در گروه شغلی بیکاران حدود ۴۳ درصد موافق و در مقابل ۴۲ درصد هم با این نظر مخالف بوده‌اند، در گروه شغلی سوم حدود ۳۴ درصد موافق و ۴۵ درصد هم مخالف بوده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که ۳۹ درصد بازنشستگان را فاقد اعتماد به نفس می‌دانند و ۴۵ درصد هم این نظر را رد نموده‌اند. رابطه این دو متغیر معنادار است بطوریکه افراد شاغل از اعتماد به نفس بیشتری نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.

#### ۴-۲۵ رابطه وضعیت اشتغال و توجه دیگران

جدول شماره ۲۵: وضعیت نگرش بازنشستگان در خصوص توجه دیگران در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	کاملاً مخالف	مخالف	تاحدودی	موافق	کاملاً موافق	توجه دیگران / وضعیت اشتغال
۱۰۰	۱۸/۴	۴۶/۶	۱۳/۸	۲۰/۱	۱/۱	شاغل
۱۰۰	۱۹/۵	۳۹/۳	۱۵/۷	۲۲/۶	۲/۸	بیکار
۱۰۰	۸/۳	۳۳/۳	۸/۳	۳۳/۳	۱۶/۷	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۱۸/۹	۴۲/۳	۱۴/۸	۲۱/۸	۲/۳	کل فراوانی نسبی
۶۸۴	۱۲۹	۲۸۹	۱۰۱	۱۴۹	۱۶	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۲۳ $X^2=۵/۵$ df=۴      V=۰/۰۹						

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود حدود ۲۱ درصد بازنشستگان شاغل معتقدند که دوران بازنشستگی دیگران به بازنشسته توجه کافی دارند و ۶۵ درصد هم اظهار نموده‌اند که در این دوران توجه کمتر می‌شود. بنابه نظر ۲۵ درصد بازنشستگان بیکار نیز توجه کافی در این دوران وجود دارد و در مقابل ۵۹ درصد میزان توجه را کم می‌دانند. ۵۰ درصد گروه سوم بازنشستگان که شغل دوم قبل از بازنشستگی شان را ادامه می‌دهند معتقدند که توجه به اندازه کافی وجود دارد و در مقابل ۴۲ درصد هم معتقدند که توجه کمتر می‌شود. بنابراین حدود ۲۴ درصد بازنشستگان مورد مطالعه معتقد بوده‌اند که دیگران در این دوران به بازنشسته توجه دارند و در مقابل حدود ۶۱ درصد هم براین باورند که در این دوران توجه دیگران به بازنشسته کمتر می‌شود. باتوجه به این

نتایج لزوم توجه و محبت به این قشر که با افزایش سن نیاز به محبت بیشتری دارند، نکته قابل توجه است. رابطه این دو متغیر معنادار نیست بطوریکه توجه یا عدم توجه دیگران در اشتغال یا عدم اشتغال مؤثر نیست.

#### ۴-۲۶ رابطه وضعیت شغلی و نگرش نسبت به دوران بازنشستگی

جدول شماره ۲۶: نگرش نسبت به دوران بازنشستگی در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	خیلی بد	بد	بینابین	خوب	خیلی خوب	احساس نسبت به
						دوران بازنشستگی وضعیت اشتغال
۱۰۰	۱۳	۲۲/۹	۱۳/۷	۳۸/۷	۱۱/۶	شاغل
۱۰۰	۱۹/۷	۲۴/۸	۱۳	۳۲	۱۰/۵	بیکار
۱۰۰	۱۶/۷	۰	۸/۳	۶۶/۷	۸/۳	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۱۶/۹	۲۳/۶	۱۳/۲	۳۵/۴	۱۰/۹	کل فراوانی نسبی
۶۸۷	۱۱۶	۱۶۲	۹۱	۲۴۳	۷۵	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۱۳		$X^2=۶/۹$		df=۴		V=۰/۱۰

حدود ۵۰ درصد بازنشستگان شاغل احساس خوبی نسبت به دوران بازنشستگی داشته‌اند و ۱۳/۷ درصد نظر بینابین و ۳۶ درصد هم احساس ناخوشایندی نسبت به این دوران دارند. در میان افراد بیکار یافته‌ها نشان می‌دهد که حدود ۴۳ درصد آنها احساس خوبی دارند و در مقابل حدود ۴۵ درصد هم احساس بدی دارند. بنابراین به نظر می‌رسد شاغل بودن که احساس امنیت و مفید فایده بودن را به دنبال دارد در احساس خوب نسبت به این دوران داشتن تأثیر دارد. در گروه سوم شغلی نیز ۷۵ درصد احساس بسیار خوبی نسبت به این دوران دارند که در مقایسه با دو گروه شغلی قبل احساس بهتری دارند و در مقابل حدود ۱۷ درصد هم از این گروه احساس بدی دارند. رابطه این دو متغیر معنادار است به این معنا که نگرش مثبت نسبت به دوران بازنشستگی در اشتغال مجدد شاغلین و تمایل افراد بیکار مؤثر است.

#### ۴-۲۷ رابطه وضعیت شغلی و نگرش همسر نسبت به بازنشستگی

جدول شماره ۲۷: نگرش همسر از دوران بازنشستگی در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	تغییری نکرده است	خیلی بد	بد	بینابین	خوب	خیلی خوب	احساس همسر نسبت به بازنشستگی
							وضعیت اشتغال
۱۰۰	۲۱/۶	۸/۵	۲۵/۵	۸/۵	۲۵/۲	۱۰/۴	شاغل
۱۰۰	۱۱/۷	۱۳/۹	۲۳/۷	۳/۵	۳۲/۹	۱۴/۲	بیکار
۱۰۰	۲۷/۳	۰	۴۵/۵	۰	۹/۱	۱۸/۲	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۱۶/۴	۱۱/۳	۲۴/۹	۵/۶	۲۹/۲	۱۲/۶	کل فراوانی نسبی
۵۸۳	۹۶	۶۰	۱۴۹	۳۳	۱۷۱	۷۴	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰		$X^2=۲۳$		df=۵		V=۰/۲۰	

در پاسخ بازنشستگان به این سؤال که احساس همسران از بازنشستگی شما چیست؟ نتایج تحقیق نشان می‌دهد که حدود ۳۶ درصد بازنشستگان شاغل اظهار نموده‌اند که همسرشان احساس خوبی داشته، خوشحال شده‌اند و در مقابل ۳۴ درصد همسران احساس بدی داشته‌اند همچنین حدود ۲۲ درصد هم پاسخ داده‌اند که احساس همسرشان تغییری نکرده است. ۴۷ درصد بازنشستگان بیکار پاسخ داده‌اند که همسرشان احساس خوبی داشته است و حدود ۳۸ درصد هم احساس منفی داشته‌اند و ۱۲ درصد هم نظرشان نسبت به بازنشسته تغییری نکرده است. در میان گروه سوم هم ۲۷ درصد همسران احساس خوب و ۴۵ درصد احساس بدی داشته‌اند. در مجموع ۴۲ درصد همسران بازنشسته‌ها احساس خوب داشته‌اند و ۳۶ درصد هم احساس بدی داشته‌اند. رابطه این دو متغیر معنادار است و نگرش همسر در اشتغال یا عدم اشتغال مؤثر است.

#### ۲۸-۴ رابطه وضعیت اشتغال و نگرش فرزندان نسبت به بازنشستگی

جدول شماره ۲۸: نگرش فرزندان نسبت به بازنشستگی در بین گروه‌های شغل

کل فراوانی نسبی	تغییری نکرده است	خیلی بد	بد	بینابین	خوب	خیلی خوب	نگرش فرزندان نسبت به بازنشستگی وضعیت اشتغال
۱۰۰	۲۴/۸	۳/۵	۲۵/۲	۶/۷	۲۸	۱۱/۸	شاغل
۱۰۰	۱۱/۸	۱۰	۲۴/۸	۳/۹	۳۵/۲	۱۴/۲	بیکار
۱۰۰	۲۷/۳	۰	۳۶/۴	۰	۱۸/۲	۱۸/۲	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۱۷/۶	۷/۱	۲۵/۲	۵	۳۱/۸	۱۳/۳	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۱۰۵	۴۲	۱۵۰	۳۰	۱۸۹	۷۹	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰ $X^2=۲۷/۲$ df=۵      V=۰/۲۱							

قریب به ۴۰ درصد فرزندان بازنشستگان شاغل نسبت به بازنشستگی پدر احساس خوبی دارند و ۴۹ درصد فرزندان بازنشستگان بیکار نیز احساس خوبی دارند. همچنین حدود ۳۶ درصد فرزندان بازنشستگانی که شغل دوم قبل از بازنشستگی را ادامه می‌دهند احساس خوبی دارند. در مقابل حدود ۲۷ درصد فرزندان گروه اول احساس بد و احساس حدود ۲۵ درصد هم تغییری نکرده است. در میان گروه دوم (بازنشستگان بیکار) هم ۳۵ درصد احساس بد و ۱۲ درصد هم احساس‌شان تغییری نکرده است. در گروه سوم هم ۳۷ درصد احساس بد و ۲۷ درصد هم احساس‌شان تغییری نکرده است. اما در مجموع ۴۵ درصد فرزندان احساس خوب و ۳۲ درصد هم احساس بدی داشته‌اند و احساس حدود ۱۸ درصد فرزندان هم تغییری نکرده است. نگرش فرزندان در اشتغال بازنشستگان مؤثر است.

#### ۲۹-۴ رابطه وضعیت اشتغال و نگرش اقوام و خویشان

جدول شماره ۲۹: نگرش اقوام و خویشان نسبت به بازنشستگی در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	تغییری نکرده است	خیلی بد	بد	بینابین	خوب	خیلی خوب	اقوام و خویشان وضعیت اشتغال
۱۰۰	۳۲/۶	۲/۷	۱۹/۸	۳/۷	۳۴/۲	۷	شاغل
۱۰۰	۲۲/۸	۳/۹	۲۴/۷	۵/۴	۳۵/۵	۷/۷	بیکار
۱۰۰	۷۵	۰	۱۲/۵	۰	۱۲/۵	۰	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۲۷/۸	۳/۳	۲۲/۵	۴/۶	۳۴/۶	۷/۳	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۱۲۶	۱۵	۱۰۲	۲۱	۱۵۷	۳۳	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۲۷ $X^2=۶/۳$ df=۵      V=۰/۱۱							

بنا به اظهار نظر حدود ۴۱ درصد بازنشستگان شاغل اقوام و خویشان از اینکه فرد بازنشسته شده است خوشحال هستند و در مقابل ۲۲/۵ درصد احساس ناراحتی می‌کنند و احساس ۳۳ درصد هم تغییری نکرده است. ۴۳ درصد بازنشستگان بیکار نیز معتقدند که اقوام و خویشان احساس خوبی دارند. و ۲۹ درصد هم احساس آنها را منفی ارزیابی نموده‌اند و ۲۳ درصد هم تغییری در احساس آنها مشاهده نکرده‌اند. در گروه سوم نیز حدود ۱۳ درصد احساس خوب و ۱۳ درصد هم احساس بدی داشته‌اند و رقم قابل توجهی که ۷۵ درصد است احساس‌شان در خصوص بازنشسته تغییری نکرده است. در مجموع حدود ۴۲ درصد اقوام و خویشان احساس خوب و ۲۶ درصد هم احساس بدی داشته‌اند و ۲۸ درصد هم ابراز نموده‌اند که احساس اقوام و خویشان تغییری نکرده است. نتایج رابطه نشان می‌دهد نگرش اقوام و خویشان در وضعیت شغلی افراد مؤثر نیست.

#### ۴-۳۰ رابطه وضعیت اشتغال و نگرش کلی بازنشسته نسبت به دوران بازنشستگی

جدول شماره ۳۰: نگرش کلی بازنشسته نسبت به دوران بازنشستگی در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	خیلی بد	بد	بینابین	خوب	خیلی خوب	نگر کلی بازنشسته نسبت به این دوران وضعیت اشتغال
۱۰۰	۴/۵	۲۹/۵	۱۷	۳۵/۸	۱۳/۲	شاغل
۱۰۰	۱۴	۲۹/۱	۱۲/۸	۳۶/۲	۷/۹	بیکار
۱۰۰	۰	۰	۱۶/۷	۷۵	۸/۳	ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۹/۸	۲۸/۸	۱۴/۶	۳۶/۷	۱۰/۱	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۶۸	۱۹	۱۰۱	۲۵۴	۷۰	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰		$X^2=۲۱/۶$		df=۴		V=۰/۱۷

یافته‌های جدول فوق حاکی از آن است که ۴۹ درصد شاغلین نسبت به دوران بازنشستگی احساس خوب و ۳۴ درصد هم احساس بد و نامطلوبی از این دوران دارند. در گروه بیکاران ۴۴ درصد احساس خوب و ۴۳ درصد احساس بد و در گروه سوم نیز ۸۳ درصد احساس خوبی نسبت به این دوران دارند. در مجموع ۴۷ درصد بازنشستگان نسبت به این دوران احساس خوب و مثبتی دارند، ۱۴/۶ درصد احساس بینابین و حدود ۳۹ درصد نیز از این دوران ناراضی هستند.

#### ۳۱-۴ رابطه وضعیت اشتغال و رفتار خانواده

جدول شماره ۳۱: وضعیت رفتار خانواده در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	خیلی بدتر شده	کمی بدتر شده	فرقی نکرده	کمی بتر شده	کاملاً بتر شده	رفتار خانواده بطور کلی وضعیت اشتغال
۱۰۰	۱/۴	۱۶/۶	۶۶/۹	۱۰/۳	۴/۸	شاغل
۱۰۰	۴/۹	۱۵/۶	۵۹/۹	۱۳	۶/۵	بیکار
۱۰۰	۰	۸/۳	۶۶/۷	۸/۳	۱۶/۷	ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۳/۴	۱۵/۹	۶۳	۱۱/۸	۶	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۲۳	۱۰۹	۴۳۲	۸۱	۴۱	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۴ $X^2=9/3$ df=۴      V=۰/۱۱						

بطور کلی به عقیده ۱۵ درصد بازنشستگان شاغل، رفتار خانواده با آنها پس از بازنشستگی بهتر شده است و حدود ۷۰ درصد هم تغییری در رفتار آنها احساس نکرده‌اند و ۱۸ درصد هم تغییر رفتار آنها را جو نامطلوب می‌دانند. حدود ۲۰ درصد بازنشستگان بیکار اظهار کرده‌اند که پس از بازنشستگی رفتار خانواده با آنها بهتر شده و حدود ۶۰ درصد رفتار خانواده‌شان تغییری نکرده و رفتار ۲۰ درصد هم بدتر شده است. در میان گروه سوم ۲۵ درصد رفتار خانواده را خوب و حدود ۷۰ درصد تغییری در رفتار خانواده مشاهده نکرده‌اند. در مجموع ۱۸ درصد پاسخ داده‌اند که رفتار خانواده پس از بازنشستگی با آنها بهتر است و حدود ۱۹ درصد هم تغییر آن را به سوی منفی و ۶۳ درصد هم تغییری در رفتار خانواده احساس نکرده‌اند. رابطه این دو متغیر معنادار است بطوریکه رفتار خانواده در وضعیت شغلی مؤثر است.

#### ۳۲-۴ رابطه وضعیت اشتغال و کمک فرزندان

جدول شماره ۳۲: میزان کمک فرزندان در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میزان کمک فرزندان وضعیت اشتغال
۱۰۰	۹۳/۲	۳/۹	۲/۵	۰/۴	۰	شاغل
۱۰۰	۹۰/۵	۴/۱	۳/۸	۱/۱	۰/۵	بیکار
۱۰۰	۹۱/۷	۰	۸/۳	۰	۰	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۹۱/۷	۳/۹	۳/۳	۰/۸	۰/۳	کل فراوانی نسبی
۶۹۴	۶۰۷	۲۹	۲۲	۵	۲	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۴۷ $X^2=3/5$ df=۴      V=۰/۰۷						

درخصوص میزان کمک اقتصادی فرزندان به بازنشسته‌ها، بطور کلی حدود ۹۴ درصد بازنشستگان بیکار اظهار نموده‌اند که فرزندان کمک اقتصادی خاصی به آنها ندارند، ۹۱ درصد بازنشستگان و ۹۲ درصد گروه سوم نیز همین عقیده را دارند. بطور کلی فرزندان ۹۲ درصد بازنشستگان کمک اقتصادی خاصی به آنها نمی‌کنند رابطه این دو متغیر معنادار نیست.

#### ۳۳-۴ رابطه وضعیت اشتغال و همراهان زندگی

جدول شماره ۳۳: همراهان زندگی در بین گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	تنها	با فرزندان	همسر و فرزندان	با همسر	باچه کسی زندگی می‌کنید
					وضعیت اشتغال
۱۰۰	۳/۵	۵/۶	۷۲/۵	۱۸/۳	شاغل
۱۰۰	۱۰/۵	۸/۹	۶۲/۴	۱۸/۲	بیکار
۱۰۰	۰	۰	۹۱/۷	۸/۳	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۷/۴	۷/۴	۶۷/۲	۱۸	کل فراوانی نسبی
۶۷۶	۵۰	۵۰	۴۵۴	۱۲۲	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۰		$X^2=۱۵/۴$	df=۳	V=۰/۱۵	

در حدود ۱۸ درصد بازنشستگان شاغل با همسر خود زندگی می‌کنند حدود ۷۲ درصد به همراه همسر و فرزندان، حدود ۶ درصد فقط با فرزندان و ۳/۵ درصد هم به تنهایی زندگی می‌کنند در گروه بازنشستگان بیکار ۱۸ درصد با همسر، حدود ۶۲ درصد با همسر و فرزندان و حدود ۹ درصد با فرزندان و ۱۰/۵ درصد به تنهایی زندگی می‌کنند.

نزدیک به ۸ درصد بازنشستگانی که شغل دوم قبل از بازنشستگی خود را ادامه می‌دهند با همسر خود زندگی می‌کنند و حدود ۹۲ درصد هم با همسر و فرزندان خود هستند. در مجموع ۱۸ درصد بازنشستگان با همسر، ۶۷ درصد به همراه همسر و فرزندان، حدود ۷ درصد با فرزندان و حدود ۷ درصد نیز تنها زندگی می‌کنند. رابطه وضعیت اشتغال و همراهان زندگی معنادار است به عبارت دیگر اینکه بازنشسته باچه کسی یا کسانی زندگی می‌کند، در وضعیت شغلی وی تأثیر دارد. بطوریکه افرادی که به همراه همسر و فرزندان خود زندگی می‌کنند بیشتر از سایرین به شغل مجدد روی آورده‌اند.

#### ۳۴-۴ رابطه وضعیت اشتغال و نگرش به اشتغال یا عدم اشتغال بازنشستگان

جدول شماره ۳۴: نگرش بازنشستگان نسبت به اشتغال مجدد در گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	بازنشسته باید تا زمانی که علاقه دارد کار کند	بازنشسته تلاش کرده و باید استراحت کند	نظر وضعیت اشتغال
۱۰۰	۶۱/۵	۳۸/۵	شاغل
۱۰۰	۵۱/۲	۴۸/۸	بیکار
۱۰۰	۷۵	۲۵	شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۵۵/۹	۴۴/۱	کل فراوانی نسبی
۶۸۳	۳۸۲	۳۰۱	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۲	$X^2=14$	df=۱	V=۰/۲۰

نتایج گویه فوق بیانگر آن است که ۳۸ درصد بازنشستگان شاغل بر این باورند که بازنشسته‌ها در طول سنوات خدمت تلاش خود را کرده‌اند و این دوران زمان مناسبی برای استراحت است و در همین گروه ۶۲ درصد نیز اظهار نموده‌اند که بازنشستگان باید تا زمانیکه دارای توانایی جسمی و فکری هستند شاغل باشند. همچنین ۴۹ درصد بازنشستگان بیکار تمایل به استراحت دارند و در مقابل ۵۱ درصد هم تمایل به اشتغال و فعالیت مداوم دارند. در گروه سوم نیز ۲۵ درصد تمایل به استراحت و ۷۵ درصد هم تمایل به اشتغال و فعالیت مداوم دارند. در مجموع ۴۴ درصد بازنشستگان معتقد به استراحت و آرامش در دوران بازنشستگی هستند و ۶۰ درصد هم تمایل به اشتغال مداوم دارند. رابطه همبستگی این دو متغیر معنادار است، به طوری که نگرش به اشتغال مجدد بر فعالیت مجدد بازنشستگان تأثیر دارد. بنابراین هرچه نگرش بازنشستگان نسبت به اشتغال مجدد مثبت باشد علاقه‌مندی به اشتغال مجدد نیز بیشتر است

#### ۳۵-۴ رابطه وضعیت اشتغال و اشتغال مجدد

جدول شماره ۳۵: نگرش بازنشستگان نسبت به اشتغال مجدد در گروه‌های شغلی

کل فراوانی نسبی	مخالف	موافق	اشتغال مجدد وضعیت اشتغال
۱۰۰	۳۰/۷	۶۹/۳	شاغل
۱۰۰	۳۳	۶۷	بیکار
۱۰۰	۱۶/۷	۸۳/۳	ادامه شغل دوم قبل از بازنشستگی
۱۰۰	۳۱/۷	۶۸/۳	کل فراوانی نسبی
۶۹۳	۲۲۰	۴۷۳	کل فراوانی مطلق
Sig=۰/۰۵	$X^2=17/4$	df=۱	V=۰/۲۴

جدول فوق نظرات سه گروه شغلی را در مورد اشتغال مجدد نشان می‌دهد بطوریکه حدود ۶۹ درصد شاغلین با اشتغال مجدد بازنشستگان موافق و ۳۱ درصد هم مخالف هستند. در بین گروه بیکاران ۶۷ درصد موافق و در مقابل ۳۳ درصد مخالف و در گروه سوم هم حدود ۸۳ درصد موافق و ۱۷ درصد مخالف بوده‌اند. در نهایت ۶۸ درصد موافق با اشتغال مجدد بازنشستگان هستند و ۳۲ درصد مخالف بوده‌اند.

#### ۴-۳۶ ارتباط وضعیت اشتغال و ارتباط با همکاران سازمان

جدول شماره ۳۶: وضعیت ارتباط با همکاران در گروه‌های شغلی

وضعیت اشتغال	ارتباط همکاران سازمان مربوطه	خیلی بهتر شده	کمی بهتر شده	فرقی نکرده	کمی بدتر شده	خیلی بدتر شده	کل فراوانی نسبی
		۵	۲۷/۷	۳۵/۸	۲۱/۳	۱۰/۳	۱۰۰
۸/۳	۲۵/۸	۳۲/۵	۲۱	۱۲/۴	۱۰۰	بیکار	
۰	۳۰	۵۰	۱۰	۱۰	۱۰۰	شغل دوم قبل از بازنشستگی	
۶/۸	۲۶/۸	۳۴/۲	۲۰/۹	۱۱/۴	۱۰۰	کل فراوانی نسبی	
۴۷	۱۹۷	۱۹۶	۱۳۸	۱۱۶	۶۹۴	کل فراوانی مطلق	

نتایج جدول فوق بیانگر آن است که حدود ۳۳ درصد بازنشستگان شاغل اظهار کرده‌اند ارتباط همکاران سازمان مربوطه پس از بازنشستگی آنها بهتر شده است، ۳۶ درصد معتقدند که رفتارشان تغییر نکرده و ۳۲ درصد هم رفتار آنها را بد دانسته‌اند. ۳۴ درصد بیکاران رفتار آنها را خوب، ۳۲ درصد بدون تغییر و ۳۳ درصد هم رفتار آنها را بد می‌دانند و در گروه سوم نیز ۳۰ درصد رفتار آنها را مطلوب، ۵۰ درصد بدون تغییر و ۲۰ درصد هم بد ارزیابی نموده‌اند، در مجموع ۳۳ درصد معتقدند که رفتار همکاران با آنها بهتر شده، ۳۴ درصد رفتار آنها را بدون تغییر و ۳۲ درصد هم رفتار آنها را نامناسب می‌دانند.

#### ۳۷-۴ ارتباط وضعیت اشتغال و سال بازنشستگی

جدول شماره ۳۷: وضعیت اشتغال در سالهای بازنشستگی

وضعیت اشتغال / سال بازنشستگی	شاغل	بیکار	کل فراوانی مطلق	کل فراوانی نسبی
۱۳۵۲-۱۳۵۷	۳/۵	۶/۴	۳۵	۵/۱
۱۳۵۸-۱۳۶۱	۱۴/۵	۱۳/۵	۹۵	۱۴
۱۳۶۲-۱۳۶۷	۴/۸	۷/۷	۴۴	۶/۵
۱۳۶۸-۱۳۷۱	۵/۹	۹/۲	۵۳	۷/۸
۱۳۷۲-۱۳۷۷	۲۵/۳	۱۹/۶	۱۵۰	۲۲
۱۳۷۸-۱۳۸۴	۴۶	۴۳/۶	۳۰۴	۴۴/۶
کل فراوانی مطلق	۲۸۹	۳۹۲	۶۸۱	-
کل فراوانی نسبی	۱۰۰	۱۰۰	-	۱۰۰
	df=۳	$X^2=۴۸/۱$	Sig=۰/۰۴	V=۰/۲۴

نتایج رابطه اشتغال مجدد پس از بازنشستگی و سال بازنشستگی نشان می‌دهد که در میان ۳۵ نفر بازنشسته سالهای ۱۳۵۲-۱۳۵۷، ۳/۵ درصد شاغل و ۶/۴ درصد بیکار هستند، ۱۴/۵ درصد بازنشستگان سالهای ۱۳۵۸-۱۳۶۱ شاغل و ۱۳/۵ درصد هم بیکار هستند. همچنین افرادی که بین سالهای ۱۳۶۲-۱۳۶۷ بازنشسته شده‌اند، ۴/۸ درصدشان شاغل و ۷/۷ درصد بیکار هستند. در میان بازنشستگان بین سالهای ۱۳۶۸-۱۳۷۱، ۵/۹ درصد شاغل و ۹/۲ درصد هم بیکار هستند. ۲۵ درصد بازنشستگان بین سالهای ۱۳۷۲-۱۳۷۷ شاغل و ۱۹/۶ درصد هم بیکار هستند. در نهایت ۴۶ درصد بازنشستگان بین سالهای ۱۳۷۸-۱۳۸۴ شاغل و ۴۳/۶ درصد هم بیکار هستند. (البته ممکن است در میان گروه بیکاران، گروهی تمایل به اشتغال داشته باشند). بنابراین همانگونه که ملاحظه می‌کند درصد اشتغال مجدد بازنشستگان پس از سال ۱۳۷۲ رو به افزایش است تا اینکه در سال ۱۳۷۸ و سالهای پس از آن افزایش قابل ملاحظه‌ای می‌یابد. رابطه وضعیت اشتغال و سال بازنشستگی نیز معنادار است بطوریکه هرچه به سالهای اخیر نزدیک می‌شویم، تعداد شاغلین افزایش می‌یابد.

<sup>۱</sup> تذکر: ۶۸۱ نفر بدون احتساب افرادی است که شغل دوم پیش از بازنشستگی را ادامه می‌دهند.

۴-۳۸ سنوات خدمت به تفکیک سالهای بازنشستگی

Report

Std. Deviation	N	Mean	چه سالی بازنشسته شده‌اند؟
۰	۱	۲۷,۰۰	۴۸
۰	۱	۳۳,۰۰	۵۲
۴,۶۱۵	۵	۲۵,۴۰	۵۳
۴,۸۳۴	۶	۲۳,۸۳	۵۴
۲,۶۳۰	۴	۲۷,۷۵	۵۵
۳,۸۱۲	۸	۲۴,۲۵	۵۶
۵,۵۷۶	۱۱	۲۴,۹۱	۵۷
۵,۸۷۳	۱۰	۲۴,۶۰	۵۸
۵,۳۳۱	۴۲	۲۳,۱۴	۵۹
۳,۶۷۰	۲۸	۲۵,۷۱	۶۰
۳,۳۹۱	۶	۲۵,۵۰	۶۱
۶,۰۶۴	۹	۲۶,۵۶	۶۲
۳,۷۳۵	۷	۲۶,۵۷	۶۳
۵,۷۱۱	۱۱	۲۶,۷۳	۶۴
۴,۰۳۰	۷	۲۳,۲۹	۶۵
۳,۹۴۰	۱۳	۲۳,۷۷	۶۶
۷,۲۵۷	۶	۲۶,۳۳	۶۷
...	۳	۲۵,۰۰	۶۸
۴,۵۳۶	۸	۳۳,۰۰	۶۹
۶,۱۸۵	۹	۲۹,۰۰	۷۰
۳,۶۱۱	۱۴	۳۳,۵۰	۷۱
۴,۹۱۰	۲۲	۲۹,۷۳	۷۲
۳,۳۶۱	۴۳	۳۰,۵۸	۷۳
۴,۵۶۸	۳۶	۲۸,۶۴	۷۴
۳,۲۲۶	۲۲	۳۰,۱۴	۷۵
۳,۷۴۷	۲۵	۲۹,۷۲	۷۶
۴,۰۳۹	۲۳	۲۸,۸۲	۷۷
۳,۴۵۶	۳۴	۲۹,۴۱	۷۸
۴,۲۸۱	۴۷	۳۰,۴۷	۷۹
۱,۷۲۹	۴۶	۳۰,۱۱	۸۰
۲,۴۸۶	۴۱	۳۰,۱۵	۸۱
۲,۶۲۸	۶۱	۲۸,۳۸	۸۲
۲,۴۹۸	۶۰	۲۹,۷۲	۸۳
۱,۷۹۲	۲۳	۲۹,۸۷	۸۴
۴,۴۴۸	۶۹۲	۲۸,۵۳	Total

## **فصل چهارم**

### **بخش دوم**

**روابط متغیرهای مستقل تحقیق با میزان تمایل به اشتغال مجدد**